

עבדים

יציאת מצרים במאה ה-21

ARI
Publishers

Michael Laitman

Slaves

Exodus in the 21st Century

Copyright [c] 2017 by Laitman Kabbalah Publishers

1057 Steeles Avenue West, Suite 532

Toronto, ON M2R 3X1, Canada

All rights reserved

צוות העורכים: אורן לוי, אפרת כברה, ניצה מזוז, רועי טאוב,
טל מנדלבאום בן-משה, יניב אלוש, יעל לשד-הראל, שרון חנם,
איילה משה, טלי מיטש, דנה סרבי-קובלסקי, תמר אקרמן.

תודות: דודי אהרוני, תמר יפהר, גיל ברוך, מיה גרינברג, רמי יניב,
רוני פרי, יוסי דבש, מיכאל סנילביץ', לאה ויגדור, יהודית שוורץ,
ענת אלינב, סיגל רץ, רחל לייטמן, דוד מלינצ'וק.

עריכה לשונית: ציפי לוי

עימוד: סטודיו יניב

עיצוב כריכה: סטודיו פרי

הפקה: מיכאל ברושטיין ואורי שבתאי

נדפס בישראל, תשע"ז

2017 [c] כל הזכויות שמורות למיכאל לייטמן

מסת"ב: 1-69-7577-965-978 I.S.B.N:

דאנאקוד: 760-114

www.michaellaitman.com/he

www.laitman.co.il

www.kab.co.il

תוכן העניינים

9	השאיפה לחופש
15	מצרים, סמל סטטוס
23	כוח פרעה
31	נקודת משה
37	מאבקים פנימיים
43	ההתגלות
53	שלח את עמי
63	קריעת ים סוף
73	מעמד הר סיני
	נספחים
95	סמלי חג הפסח
97	מי אתה עם ישראל?

פתח דבר

סיפור יציאת מצרים הוא אחד האירועים המשמעותיים ביותר שנחקקו בזיכרון הקולקטיבי של האנושות. הוא סמל לרצונו של כל אדם להיות חופשי ומהווה, מאז ועד היום, השראה ומודל לכל עם ששואף להשתחרר מכבלי העבדות לחירות. הסרטים, המחזות והשירים הרבים שנכתבו בהשראתו, הפכו אותו מסיפור מקראי לקלסיקה חובקת עולם. בתרבות היהודית, "זכר ליציאת מצרים" הוא מוטיב מרכזי המושרש עמוק בתודעתנו, מצוטט בקידוש ליל שבת ובנסיבות נוספות, ואף זכה למועד מיוחד לכבודו, חג הפסח.

עם זאת, יציאת מצרים אינה נחלת העבר בלבד אלא רלוונטית לכל אחד ואחד מאיתנו כפרט ולכולנו גם יחד. אמנם בעולם המערבי כמעט ונעלמה העבדות הפיזית, אך את מקומה תפסו שעבודים אחרים – לעבודה, לקריירה, לכסף, למעמד חברתי, לצריכת מותגים ועוד.

הייתכן שתהליך השחרור שלנו לא הסתיים ביציאת מצרים ההיא? האם עלינו לחוות אותו שוב באופן אחר? ואולי "בני ישראל", "פרעה", "משה" ודמויות נוספות מן ההגדה, עדיין פועלות היום, אך בלבוש מודרני? האם יש תקווה שנצליח לצאת אחת ולתמיד לחירות המיוחלת? בסיפור יציאת מצרים מוצפנת שיטה כיצד לצאת לחופשי, ואותה אנחנו מוזמנים לגלות.

על הספר

במסגרת סדרת תכניות הטלוויזיה "חיים חדשים" (ערץ 66 ב-HOT), ערכנו עם הרב ד"ר מיכאל לייטמן, סדרת שיחות מרתקות על המשמעות הפנימית הטמונה בסיפור יציאת מצרים. גילינו רעיונות חדשים ומפתיעים על עצמנו ועל החיים, ליקטנו את הנבחרים, וכך נולד הספר שבידיכם. כדי לשמר את רוח השיחה המקורית ולשקפה באופן נכון, בחרנו לערוך את התוכן כדיאלוג, כפי שהתקיים בעת הצילומים באולפן.

על המחבר

הרב ד"ר מיכאל לייטמן היה תלמידו ועוזרו האישי של הרב ברוך שלום אשלג (הרב"ש), בנו הבכור של מחבר פירוש "הסולם" לספר הזוהר, הרב יהודה אשלג. במשך שנים-עשרה שנה רכש מפי רבו את תורת "הסולם" של אביו, עד לפטירתו ב-1991. מדי יום הרב לייטמן מעביר הרצאות ושיעורים בספר הזוהר ובכתבי המקור של הקבלה, והם משודרים בשידור חי ברשתות טלוויזיה שונות וברשת האינטרנט.

הרב לייטמן הוא הוגה דעות בעל שם בינלאומי, פרופ' לאונטולוגיה ולתיאוריית הידע, דוקטור לפילוסופיה ולקבלה ובעל תואר שני בביו-קיברנטיקה רפואית. עד כה, פרסם 70 ספרים שתורגמו ל-22 שפות, ומדי יום מתפרסמים מאמריו בעיתונות העולמית. ספריו מציגים שיטה מעשית לפתרון משברים בנושאי חינוך, משפחה, חברה, כלכלה, יחסים בינלאומיים, אקולוגיה ותופעות סוציו-אקונומיות, המשפיעים על יציבותו של העולם בכלל ועל האדם בפרט.

קריאה מהנה!

צוות "חיים חדשים"

.....

**”בכל דור ודור חייב אדם לראות את
עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.”**
(הגדה של פסח)

.....

השאיפה לחופש

לאחרונה עולות בי מחשבות פשוט לעזוב הכול ולברוח. אני צמא לחופש. חופש אמיתי. לא משנה כל כך איפה, רק שיהיה רחוק מכאן. רחוק מהמוכר, מהרגיל, מהמלחיץ, מהמתיש ומהיומיום, שמרגיש רוב הזמן כמיותר.

הייתי רוצה לתפוס את הרגע החמקמק הזה, את התפר בין ההרגשה שאני יכול לעשות הכול, לבין המציאות שבה הפכתי להיות עבד לחיים שלי. מתי בדיוק הסכמנו לזה שהחיים שלנו יתנהלו בריצה אינסופית? חיים בעבדות מודרנית. היומיום מטשטש לנו לעתים את העובדה הזו, אבל כשמתאפשר לנו להתבונן מהצד על חיינו, התמונה הולכת ומתבהרת, או בעצם, נעשית עכורה יותר ויותר.

פסח מגיע ואיתו סיפור יציאת מצרים. אין פלא שאנו נמשכים באופן טבעי לסיפור הזה. הוא נוגע בהשתוקקות הפנימית שקיימת בנו להשתחרר מהכבלים. אבל אני לא בטוח שאנחנו ממש מבינים מהם הכבלים, ומהו החופש שכולם מחפשים ולא מוצאים.

השאלה הראשונה שלי אליך, הרב לייטמן, היא: האם השאיפה הנצחית הזו לחופש אמורה מתישהו להתממש?

לפני שאשיב לשאלתך, האם יש לך הסבר מדוע דווקא הסיפור המקראי הזה קיבל הד גדול כל כך בעולם? הרי היו עוד עמים רבים שהיו משועבדים לעמים אחרים, מה כל כך מיוחד בו? ומעבר לעניין העבדות,

גם אצל עמים אחרים אפשר למצוא עלילות על תינוק, אסופי כמו משה, שנלקח אל בית המלך וגדל שם כנסיך. זהו מוטיב ידוע בהרבה אגדות.

לא חשבתי על סיפור מצרים מנקודת מבט זו. אבל כשבוחנים כך את הדברים, נראה שאתה צודק. עם זאת, הסיפור הזה זכה למעמד מיוחד בקרב האנושות כולה. מהי באמת הסיבה לכך?

אגלה לך סוד: לא מדובר בסיפור. התורה לא באה לספר לנו סיפורים, יפים ככל שיהיו,¹ אלא לתאר את המתרחש בפנימיותו של אדם שמפתח את עצמו.

כל הפרטים ההיסטוריים שאתה מכיר, כמו פירמידות, תות ענח'אמון, נפרטיטי ואחרים, כל אלה היו במצרים לפני בני ישראל, וגם אחריהם. אבל הם אינם קשורים למה שהתורה באמת באה ללמד אותנו. אם אנחנו רוצים לגלות את הסודות שטמונים בסיפור הזה, לא נתייחס אליו כאל סיפור היסטורי על אבות אבותינו, אלא נתחבר אל המשמעות הפנימית שלו.

למה אתה מתכוון?

"לא בשמים היא", נאמר בתורה.² הכוונה היא שכל דבריה מכוונים כלפי האדם. בתורה חבוי סדר המצבים שהאדם צריך לעבור, כדי להגיע לרמת ההתפתחות הגבוהה ביותר. כל סיפורי התורה מתארים את שלבי ההתפתחות שעלינו לחוות.

על כל אדם להיות בדור המבול, בדור של מגדל בבל, ללכת מבבל אל ארץ כנען, לרדת למצרים, לספוג עשר מכות, לברוח ממצרים, לחצות

1 "אמר רבי יהושע בן לוי, 'בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, ומכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה' (אבות ו, ב). כי בהיותם עוסקים בפְּשָׁטָיָהּ ובסיפוריה לבדם, היא לובשת בגדי אלמנותה, וכל האומות יאמרו לישראל, מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם סיפורים בהבלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה" (רבי חיים ויטאל, הקדמת מהרח"ו על שער ההקדמות. בתוך ספר **עץ חיים** להאר"י, ירושלים התשמ"ח, חלק א, עמ' יא).

רבי חיים ויטאל (1543-1620) היה תלמידו של האר"י הקדוש – רבי יצחק לוריא בן שלמה (1534-1572), גדול מקובלי צפת במאה ה-16.

2 דברים ל, יב.

את ים סוף, לקבל תורה, ללכת במדבר וכן הלאה.¹ עלינו לעבור בתוכנו את כל מה שכתוב בתורה. לממש כל שלב ושלב שבסיפורי התורה במסגרת חיינו הפרטיים, כאן ועכשיו.² זוהי משמעותו הפנימית של הציווי האומר, שכל אדם מחויב לכתוב לעצמו ספר תורה.³

.....

"התורה אינה באה לספר סיפורים בפשטות,

אלא שכל דבריה הם סודות עליונים".

(ספר הזוהר, פרשת בהעלותך)

ספר הזוהר: הספר המרכזי בחכמת הקבלה. נכתב על ידי רבי שמועון

בר יוחאי וחבורתו, קבוצת תנאים מהמאה ה-2 לספירה.

.....

1 "כל נפש מוכן לשאוב בתוכו נשמת משה, אהרון, שמואל, דוד ושלמה, דהיינו, בבחינת זמנים העוברים עליו. ביציאת מצרים וקבלת התורה, נשמת משה רבנו עליו השלום מתגלית עליו. ובשבע שכבשו, נשמת יהושע. ובבניין המקדש, נשמת שלמה המלך" (הרב יהודה אשלג, מאמר "שישים ריבוא נשמות", **כתבי בעל הסולם**, ישראל 2009, עמ' 507). להלן: בעל הסולם, כתבי בעל הסולם.

הרב יהודה אשלג (1884-1954) ידוע בכינויו "בעל הסולם", על שם פירושו "הסולם" שכתב לספר הזוהר. מאנשי הרוח הגדולים של המאה העשרים, ובעל משנה חברתית מרתקת.

2 "יציאת מצרים הייתה מאורע כזה, שרק לפי מראית העין הגסה, נחשבת היא לדבר, שהיה איזה פעם ועבר, ונשאר בתור זיכרון אדיר... אבל באמת... עצם פעולת יציאת מצרים היא פעולה שאינה נפסקת כלל" (הראי"ה קוק, **עולת ראי"ה א**, ירושלים תשנ"ו, עמ' כו).

הרב קוק או הראי"ה קוק: הרב אברהם יצחק הכהן קוק (1865-1935), הרב הראשי האשכנזי הראשון בארץ ישראל. מאנשי הרוח הגדולים של המאה העשרים.

3 "אף על פי שהניחו לו אבותיו ספר תורה, מצווה לכתוב משלו, שנאמר, 'אתם כתבו לכם את השירה הזאת' (סנהדרין כא, ע"ב). ובאמת יש לשאול, אם הניחו לו אבותיו ספר תורה, למה לו לכתוב עוד ספר תורה... הנה הפסוק אומר, 'כתבתם על לוח לבך'. ולמה צריכים לכתוב על הלב. ויש להבין מהו ענין כתיבה ולב. 'כתיבה' הוא שחור על גבי לבן. ועניין 'שחרית' הוא עניין יגיעה, מה שהאדם מתייגע, כי יגיעה נקרא חושך, ולבן נקרא אור יום" (הרב ברוך שלום אשלג, מאמר "כתבתם על לוח לבך", **כתבי רב"ש ג**, ישראל 2008, עמ' 1999). להלן: הרב"ש, כתבי רב"ש.

הרב"ש: הרב ברוך שלום אשלג (1907-1991), בנו הבכור וממשיך דרכו של "בעל הסולם", הרב יהודה אשלג. ביאר את תורת "הסולם" של אביו, והדריך כיצד ליישם אותה בפועל.

אתה אומר שסיפור יציאת מצרים מתאר מצבים פנימיים שנחווה בתוכנו. האם המשמעות היא שגם אנחנו נזכה לחירות? כרגע, לנוכח מרוץ החיים והמשימות היומיומיות האינסופיות, זה נראה כמו חלום בלתי מושג.

אם נצליח לפענח את מה שטמון בסיפור מצרים, נגלה מפת דרכים שתוביל אותנו אל שלב מתקדם יותר בהתפתחותנו כבני אדם, אל מצב החופש האמיתי. זהו המצב שיציאת מצרים מסמלת – יציאה מעבדות לחירות, משעבוד לגאולה. כולנו מוזמנים להתפתח אל המצב הזה.

נשמע מסקרן מאוד. איך אפשר לגלות את מפת הדרכים החבויה בתוך הסיפורים?

זה בדיוק מה שאנחנו חוגגים בליל הסדר. חוגגים את התחלת גילוי "הסדר" שבו אמורה להתרחש ההתפתחות הפנימית שלנו, שתוביל לחירות הנכספת.¹

אני מניח שאת שלבי הסדר נגלה בהמשך כשנעבור על סיפור מצרים, מתחילתו ועד סופו. אתה מכיר מישהו שכבר הצליח לעשות זאת?

קבוצת האנשים המיוחדת שגילתה את מצב החופש נקראת בלשון המקרא "בני ישראל".

למעשה, בן האנוש הראשון שגילה את האפשרות להתפתח למצב מתקדם יותר חי לפני 5,777 שנה, נכון לרגע כתיבת שורות אלה. לפניו חיו דורות רבים, אך מאחר שהוא היה הראשון שזכה להתפתחות המיוחדת הזו, הוא נודע בכינוי "אדם הראשון".²

1 "ההשגחה מכרחת אותנו לקבל סדר של מצבים שונים, על דרך עילה ועלול, דהיינו קודם ונמשך, עד שנעשינו מוכשרים, לקבל את הטוב הרצוי, ואז נבוא אל תכליתנו, כמו הפרי היפה בגמר בישולו" (בעל הסולם, מאמר "מהות הדת ומטרתה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 400).

2 "אדם הראשון, היה הראשון, למקבלים סדר של ידיעות מספיקות להבין ולהצליח ולנצל עד לקצה, מכל מה שראה והשיג בעיניו" (בעל הסולם, מאמר "תורת הקבלה ומהותה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 30).

אחריו באו ממשיכי דרכו. המפורסם שבהם היה אברהם אבינו, שחי לפני כ-3,800 שנה. אברהם בלט בכך שהוא החל להפיץ ברבים את שיטת ההתפתחות.¹ סביב האידיאה שלו התקבצו אלפים ורבבות, כפי שמתאר הרמב"ם,² ומהם התהווה לבסוף עם ישראל.³

מה הצעד הראשון בדרך להשגת החירות שלי?

לשם כך, עליך לגלות קודם כול איפה אתה נמצא עכשיו.

מה זאת אומרת? איפה אני נמצא עכשיו?

במצרים.

1 "היה העולם מתגלגל והולך, עד שנולד עמודו של עולם, שהוא אברהם אבינו עלי השלום... והיה ליבו משוטט ומבין, עד שהשיג דרך האמת, והבין קו הצדק, מדעתו הנכונה... כיוון שהכיר וידע, התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עימהם, ולומר שאין זו דרך האמת, שאתם הולכים בה" (רמב"ם, **משנה תורה**, ספר המדע, הלכות עבודה זרה, פרק א).

2 רמב"ם: רבי משה בן מימון (1138-1204), מגדולי הפוסקים בכל הדורות, מחשובי ההוגים בימי הביניים. זכה לכינוי "הנשר הגדול".

3 "וכיוון שהיו העם מתקבצים לו ושואלים לו על דבריו, היה מודיע לכל אחד ואחד לפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם" (רמב"ם, **משנה תורה**, ספר המדע, הלכות עבודה זרה, פרק א). "התקבצו אליו קהילה גדולה שנקראו 'אנשי בית אברהם'. והיה הדבר הולך וגדול עד שנעשה קהל עדת ישראל" (ר' שמואל בורנשטיין מסוכטשוב, פרשת האזינו, **שם משמואל**, ירושלים תש"כ, עמ' רמא).

.....
"ובני ישראל, פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד,
ותימלא הארץ אותם. ויקם מלך חדש על מצרים, אשר לא
ידע את יוסף. ויאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום
ממנו. הבה נתחכמה לו, פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה,
ונוסף גם הוא על שונאינו, ונלחם בנו, ועלה מן הארץ".
(שמות א, 1-2)

.....

מצרים, סמל סטטוס

הסברת שהתורה לא באה לספר סיפורים היסטוריים, אלא לתאר את הסדר של מצבי ההתפתחות שכל אחד ואחד מאיתנו צריך לעבור. זה הציף בי הרבה מחשבות.

מדברייך עד כה הבנתי שלמעשה אני נמצא במצרים, ומכאן אתחיל את תהליך ההתפתחות שלי. אני די מופתע מכך, אבל אני גם מבין ש"מצרים" אינה מקום גיאוגרפי אלא מסמלת מצב כלשהו בחיי.

האם תוכל להסביר שלב אחר שלב, מה זאת אומרת להרגיש בתוכי את כל המצבים המתוארים בסיפור מצרים, כדי שאוכל לבחון כיצד זה מתבטא בחיים שלי בפועל.

בוא נזכר תחילה בפתחה של סיפור מצרים. יעקב ובניו ירדו למצרים בגלל הרעב שהיה בארץ כנען. במצרים קיבלו אותם בכבוד גדול, בזכות יוסף שהיה משנה למלך. הם פרו ורבו, והיה להם כל טוב. אחר כך יוסף נפטר, וקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. מכאן התחילו צרותיהם של בני ישראל.

במשמעות הפנימית של הדברים, מצרים מסמלת מצב של שפע מבחינה חומרית.¹

דומה במשהו לחיים כיום.

1 "הייתה ארץ מצרים מעולה מכל הארצות, שנאמר (בראשית יג, י) 'כגן ה' כארץ מצרים'" (מדרש לקח טוב, במדבר, פרשת מסעי).

נכון. למעשה מאז תקופת הצנע של שנות החמישים התקדמנו מאוד. לא חסר לנו אוכל, לבוש ומקומות בילוי. ביחס לדורות עברו, יש לנו הכול ובשפע. אבל למרות כל השפע לפעמים מורגש שחסר לנו הדבר העיקרי בחיים – סיפוק פנימי, נפשי. אנשים נעשים פחות ופחות מרוצים מהחיים.

הזכרת לי את סבא שלי ז"ל. בשנות העשרים הוא עלה לארץ חסר כול, אבל הוא היה אדם שמח, הרבה יותר מכפי שאני כיום. אמנם לא חסר לי כלום, אבל מבחינת סיפוק בחיים המצב פחות טוב. זה בולט יותר בדור הצעיר, לפעמים נראה שהם עייפים מהחיים עוד לפני שהתחילו אותם.

אתה צודק, וזה לא מקרי. משנה לשנה החיים מורגשים כמשא כבד, ועלינו להתאמץ מאוד כדי לשאת אותנו על כתפינו. אנחנו רוצים להגיע למשהו טוב באמת, אבל בסופו של דבר מגלים שכל מה שאנו עושים לא ממש מביא אותנו לידי כך. אפילו שיש הישגים והנאות, תוך זמן קצר מתפוגגת לה אותה תחושה טובה מכל דבר שכבר השגנו.

הרגשתי משהו דומה אחרי קניית הרכב האחרון שלי, שחלמתי עליו הרבה מאוד זמן. בהתחלה הרגשתי נפלא אבל אחרי חודשיים, הוא כבר לא ריגש אותי יותר. התחלתי לחלום על רכב אחר, יקר יותר. האמת שזה די תסכל אותי, כי הייתי בטוח שהרכב הזה יעשה אותי מאושר למשך זמן ארוך יותר.

הבעיה שלנו היא שאיננו מביאים בחשבון, שבמקביל לכך שאנחנו מפתחים את הסביבה שלנו – שתהיה טובה, נוחה ובטוחה, ושלרשותנו יעמדו רכב יפה, בית מרווח וכדומה – גם אנחנו בעצמנו מתפתחים, ורצונותינו גדלים.

כתוצאה מכך, מה שסיפק אותנו אתמול, כבר לא מספק אותנו היום. בזמן שאנחנו משיגים לעצמנו דברים חדשים, הרצון שלנו הולך ומתפתח הלאה ושוב אנחנו לא מסופקים. וכך זה ממשיך וחוזר חלילה.

**איך זה שהחיים, שעד כה נראו בסדר גמור, פתאום מורגשים אחרת?
הרי החיים שלך נשארו פחות או יותר כמו לפני שנה שניים, לא?**

העניין הוא שכשאני מתפתח גם הרצון שלי מתפתח. אנחנו נוטים לראות את התפתחותו של האדם כהתפתחות רגשית ושכלית, כמו גם כצבירת הניסיון שלו בחיים. אך לאמתו של דבר, התפתחותו היא בעצם גדילת הרצונות שלו.

למעשה, התפתחות וגדילת הרצון שלנו הן המנוע שדוחף אותנו שוב ושוב לרוץ ולהתרוץ. גדולי חכמינו הבינו זאת כבר אז ואמרו: "אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו. אלא מי שיש לו מאה, רוצה מאתיים. יש לו מאתיים, רוצה ארבע מאות"¹.

מדברך משתמע שהתפתחותם של הרצונות שלנו היא דבר רע.

ממש לא. כפי שהסברתי, התפתחות הרצונות היא המנוע שדחף את האדם להתפתח בכל תחומי החיים, משך כל ההיסטוריה. כך הלכנו והתפתחנו בעולם המדע, הרפואה, הטכנולוגיה וכו'.

העניין הוא שלמרות ההתפתחות שלנו מדור לדור, איננו שמחים ומסופקים. כיום, עולה בנו לא אחת השאלה: מה השגנו בכל ההתפתחות הזו? הרי ביכולתנו לפעול כמעט בכל תחום על פני כדור הארץ, עם זאת איננו יודעים כיצד לגרום לעצמנו להרגיש טוב, להרגיש חופשיים באמת.

אני יכול להבין זאת. איננו מרוצים משום דבר שהשגנו: הטלפון, הדירה, בן הזוג, העבודה, הלימודים, לאחר זמן כבר אינם מספקים אותנו. אפילו מהמראָה שלנו איננו מרוצים, ורוצים להיראות אחרת. אנחנו מרגישים לא ממומשים, לא שלמים. אם כן, מה עושים? התהליך הזה הוא אינסופי, או שיש בו נקודות יציאה?

1 מדרש רבה, קהלת, פרשה א, יג.

לא נוכל לצאת מהתהליך האינסופי הזה, אלא עד שנבין את המצב האמיתי שבו אנו נמצאים.¹ זהו מצבם של בני ישראל שמתחילים להרגיש שהם עבדים במצרים, מצב זה נקרא גם "גלות".²

האם מצרים זה בעצם מצב פנימי, שאינו קשור לשפע חיצוני?

בהחלט. מצרים זו הרגשה של לחץ, מתח ואי שקט. הרגשת עבדות, האדם מרגיש כלוא. התחושה הזו אינה קשורה לשפע חיצוני, ייתכן שלא חסר לו דבר בחיים, ועדיין ירגיש כך בעומק ליבו.

במהלך שהותם הארוכה של בני ישראל במצרים המעמד שלהם מתהפך. בהתחלה חיהם היו טובים, ככתוב: "ויושב יוסף את אביו ואת אָחיו, וייתן להם אחוזה בארץ מצרים, במִיטב הארץ, בארץ רעמסס, כאשר ציווה פרעה. וַיִּכְלֹל יוֹסֵף אֶת אֲבִיו וְאֶת אָחָיו וְאֶת כָּל בֵּית אֲבִיו, לֶחֶם לִפְנֵי הַטֶּף".³ וכן נאמר: "ווישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן, ויֵאחֲזוּ בָהּ ויִפְרוּ וירבו מאוד".⁴ אבל בהמשך הכול מתהפך.

איך זה קורה שהכול פתאום מתהפך, ובני ישראל מוצאים את עצמם עבדים?

בארץ מצרים בני ישראל חיים לצדם של המצרים. לפתע קם מלך חדש על מצרים, ומתחיל לשעבד את בני ישראל בפרך.

מתואר כאן תהליך המתרחש באדם אחד. רק בתוך בני ישראל השהים בארץ מצרים נולדת הכרה של עבדות. לעומתם, המצרים אינם מרגישים שום שינוי. ההבדל הזה בין בני ישראל ובין המצרים מצביע על פיצול פנימי שקורה בתוכם.

1 "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. ונמצאים סובלים מב' הצדדים, הן מצער ריבוי התנועה, והן מצער החיסרון של הקניינים, שחסרה להם מחציתם" (בעל הסולם, **תלמוד עשר הספירות**, חלק א, הסתכלות פנימית, כא).

2 "אנו מוצאים בגלות מצרים, שלא גלו מאיזה מקום שלווה, אלא במקום שהיו התחילו להרגיש שהם נמצאים בגלות" (הרב"ש, מאמר "מהו בעבודה, ישראל שגלו – שכניה עמהם", **כתבי רב"ש א**, עמ' 602).

3 בראשית מז, יא-יב.

4 בראשית מז, כז.

למה אתה מתכוון כשאתה אומר "פיצול פנימי"?

בספר הזוהר מוסבר שהאדם הוא עולם קטן. בתוך לבנו מצויים רצונות שונים, שאיפות והבחנות רבות. חלקם נקראים "מצרים", וחלקם נקראים "בני ישראל". עבור ה"מצרים" שבנו, החיים ממשיכים להתנהל כרגיל. ואילו עבור "בני ישראל" שבנו, המצב מתהפך ומורגש כעבדות.

כן. אני יכול להגיד לך שלא בכולם מתעוררות שאלות כאלה. אפילו לגבי עצמי אני מזהה שלפעמים אני באמת מרגיש כמו עבד, אבל לפעמים אני די מסופק מהחיים.

נכון. כי גם במצב מצרים עדיין לא כולם מרגישים את החוסר בסיפוק נפשי. רק במידה שמתעוררת בנו הכרה עליונה יותר, שאלות שונות מעבר לחיי היומיום, רק במצב כזה אנחנו נקראים "בני ישראל שבמצרים".

איך זה בא לידי ביטוי בחיי האדם?

מתחילים להתעורר בי רצונות מיוחדים שאומרים "די!". אני כבר לא משלים עם כך שהחיים שלי כאלה מוגבלים. אני רוצה להתעלות למצב שבו ארגיש חופשי.

כל העניין הזה נשמע קצת פילוסופי, לא?

ממש לא. זהו הדבר הכי ריאלי שיש. אנחנו חיים בעולם הזה ורוצים לדעת את סדר ההתפתחות של החיים, את החוקיות שבה הם מתנהלים. כיצד המערכת הגדולה שבתוכה אנו חיים, שנקראת "הטבע", פועלת. כיצד היא משפיעה עלינו, אילו רצונות היא מעוררת בנו ולמה, האם נוכל לשלוט על התהליך, ואם כן כיצד. גילוי תשובות לשאלות האלה, יבטיח לנו עתיד טוב יותר.

כיצד מתפתח באדם תהליך הכרתי, המעורר בו רצון להבין את כל הדברים הגדולים האלה? האם זו תוצאה של ריקנות מתמשכת? תסכול?

תהליך הכרתי כזה יכול להתפתח בעקבות משברים שונים שהוא עובר בחיים, שגורמים לו לשאול מדוע הוא לא חש סיפוק או מדוע הוא סובל.

אבל לאמתו של דבר אין צורך להמתין למשבר גדול, רצוי לעבור תהליך זה מתוך בחירה.

מכל מקום, השאלות האלה על מהות החיים הן הדבר היקר ביותר שטמון בנו כבני אדם. ובדור שלנו, הן מתעוררות גם בקרב הרבה מאוד צעירים. אפילו ילדים שואלים – מה אני עושה כאן בעולם?

האם בעיניך הדור שלנו נחשב מפותח?

בהחלט. באופן כללי אפשר לומר שאחרי דורות רבים של התפתחות, שלווה בתקווה לעתיד טוב יותר, כיום אנחנו הולכים ומתקרבים לאיזשהו סוף, להרגשת המצב שנקרא "מצרים"!¹

לכן בדורנו הרבה מאוד בני נוער אינם מסופקים, למרות הקניית הרבות והמותגים. אפילו ילדים קטנים אינם מסתפקים בצעצוע אחד למשחק, די מהר הם מאבדים עניין ומקטרים, "אוף, משעמם לי".

איך זה בא לידי ביטוי בסיפור יציאת מצרים?

בסיפור יציאת מצרים, השאלות הקיומיות גורמות לבני ישראל להרגיש שהדחף להתפתחות חומרית, הולך ודועך. שמשו עומד להסתיים, ודבר חדש עומד להתחיל.

1 "מהו הטעם בחיינו? כלומר, מספר שנות חיינו הללו, העולים לנו ביוקר כל כך, דהיינו מרבית הייסורים והמכאובים, שאנו סובלים בעדם, בכדי להשלימם על אחריתם, הנה, מי הוא הנהנה מהם? או ביתר דיוק: למי אני מהנה? והן אמת, שכבר נלאו חוקרי הדורות, להרהר בזה. ואין צריך לומר, בדורנו זה, שלא ירצה מי שהוא, אפילו להעלותה על הדעת. עם כל זה, עצם השאלה בעינה עומדת, בכל תוקפה ומרירותה, שהרי לעתים, היא פוגשת אותנו בלתי קרוא, ומנקרת את מוחנו, ומשפילתנו עד עפר, בטרם שנצליח למצוא, התחבולה הידועה, דהיינו, להיסחף בלי דעת, בזרמי החיים, כדאמול. אכן, לפתרון חידה שתומה זו, דיבר הכתוב: "טעמו וראו, כי טוב ה'" (בעל הסולם, "הקדמה לתלמוד עשר הספירות", ב-ג, כתבי בעל הסולם, עמ' 769).

.....

”וישימו עליו שרי מִסִּים, למען ענותו בסבלותם. ויִבֶן
ערי מסכנות לפרעה, את פיתום ואת רעמסס. וכאשר
יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ. ויקוצו מפני בני ישראל.
ויעבידו מצרים את בני ישראל בְּפָרֶךְ. וימררו את
חייהם בעבודה קשה, בחומר ובלִבְנִים, ובכל עבודה
בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם, בפרך.”

(שמות א, יא-יד)

.....

כוח פרעה

מצב מצרים, כאמור, הוא מצב של שפע, כמו שיש לנו כיום. עם זאת, קיים בנו חוסר סיפוק נפשי. הרגשה שאנחנו עבדים במצרים, ובמושגים של היום "עבדים מודרניים". כביכול יש לנו חופש לעשות כל שנרצה – הכול קיים, הכול זמין והכול אפשרי.

לרשותנו עומדות אינסוף אפשרויות, הן מבחינת מוצרי צריכה, לימודים, בילויים, נסיעות, עבודה, והן מבחינת אורח החיים שאנו בוחרים לחיות, אבל אנחנו מרגישים חנוקים. עבדים למשכנתא, לבוס, למס הכנסה ואפילו לילדים ולבן או בת הזוג.

אתה חושב שזו העבדות שאתה נמצא בה?

ברור, אני מרגיש שכל המסגרות שבהן אני חי מחייבות אותי, סוגרות עליי ואני לא יכול להשתחרר מהן. עבד.

לאמתו של דבר, העבדות שאתה נמצא בה היא עמוקה הרבה יותר.

למה אתה מתכוון?

העבדות שאני מדבר עליה אינה קשורה לגורמים חיצוניים שלוחצים עליך, כמו בנקים, מנהלים בעבודה, בני משפחה, שכנים וכן הלאה. אלא זו עבדות פנימית, שקשורה ליחס שלך אל החיים, אל המציאות.

השלב הראשון בתהליך ההתפתחות, שמתואר בסיפור מצרים, הוא ללמוד אילו כוחות מנהלים אותך מבפנים. רק אחר כך תבין למי אתה באמת משועבד.

מה זאת אומרת?

כשאתה מתבונן מבעד לחלון בשכן שלך, כשאתה בין אנשים ברחוב או בעבודה, שים לב כיצד אתה מרגיש, מה אתה חושב.

עליך לבדוק בכל רגע, מה מנהל אותך? אילו מחשבות מתעוררות בך? אילו רצונות? איזה יחס לזולת? כל אלה הם פועל יוצא של הטבע שלך. תתחיל לשים לב כיצד אתה משווה בין דברים, בין אנשים וכדומה.

זו מעין בדיקה עצמית, התבוננות?

זהו פיתוח של הכרה עצמית. עליי להתבונן ברצונות שלי, איך הם מתפתחים בי, משתנים בי. מה יוצר בי תשוקה ודחף פנימי, או ההפך, מה מכבה בי לפתע את הרצון, איך אני מתייחס לזולת, בייחוד למישהו שמשגיג משהו שאני רוצה, מה גורם לי לרצות להיות קרוב למישהו ומה דוחה אותי, ובכלל על ידי מה אני מנוהל. באופן זה אני מתחיל להבין שכוח אגואיסטי מפעיל אותי.

למה אגואיסטי?

כדי להבין זאת, בוא נעשה תרגיל דמיוני. חשוב על מישהו שאתה מכיר, שהיחס שלך אליו הוא סביר. כלומר, אתה לא ממש אוהב או שונא אותו.

עכשיו, תאר לעצמך שפתאום אתה מגלה שהאדם הזה קרוב אליך מאוד. הוא אח אבוד שהופרד ממך בלידה. איזה רגש היה מתעורר בך כלפיו, וכיצד רגש זה היה משפיע על היחס שלך אליו? עד כמה גדול הפער בין היחס שנתת לו עד כה, ובין היחס החדש שתתחיל לפתח כלפיו?

ברור שהיחס שלי לזר שונה מהיחס למישהו קרוב.

נכון, אבל התייחסות זאת היא שמגבילה אותנו. היא תוצאה של נקודת מבט, שאינה מאפשרת לנו ליהנות ממה שלא שייך לנו או קרוב אלינו. אם היינו מרגישים מחוברים לאחרים, לא היינו רואים את העולם

באופן אגואיסטי, אלא באופן אחר לגמרי. ככל שהאחרים היו מצליחים יותר, מתקדמים יותר בחיים, כך היינו נהנים יותר.

זו ממש פנטזיה.

אני מבין את התחושה שלך, אבל הרי כך אני מרגיש כשמדובר בילדים שלי – כשהם שמחים, אני שמח כפליים. לעומת זאת כיום, כשאתה מסתכל על השכן שלך שקנה רכב חדש, אתה נהנה?

קשה לי לומר מה אני מרגיש בדיוק.

נסה לדמיין: אתה רואה את הבן הגדול שלך מגיע לביקור עם רכב חדש. אתה מתמלא שמחה וקורא לאשתך: "בואי תראי איזה יופי, בשעה טובה, לבן שלנו יש אוטו חדש". עכשיו השווה את תחושתך לזו שמתעוררת בך למראה הרכב החדש של השכנים. מה הפער בין שתי התחושות?

למען האמת, כשאחד השכנים מחליף את הרכב, אני משתדל לפרגן, אבל לעתים זה גם מעורר בי מעט קנאה.

חשוב מאוד שנלמד להתבונן על עצמנו מהצד. אז נבחין שיש בתוכנו כוח שכל הזמן משווה את מצבנו למצבם של אחרים, וגורם לנו לרגשות שליליים. קול פנימי שאומר לנו ללא הרף: "תראה, תראה מה הוא קנה", "איך היא עשתה", "אל תיתן לו", "קח ממנה", וכדומה. השווה זאת ליחס שאתה מעניק לאנשים הקרובים אליך, ותיווכח שמקור הפער בין שתי התחושות הוא האגו שלך. הוא זה שמגביל אותך בחיים.

הבנתי שיש באדם נקודת מבט מצומצמת שמגבילה אותו, איך היא קשורה להרגשת העבדות שהוא חש?

כל הפעולות שהאדם עושה בחיים מונעות ממנגנון טבעי הטמון בו. המנגנון הזה בודק בכל רגע נתון, כיצד האירועים בסביבתו של האדם משפיעים עליו. האם הם גורמים לו לתחושה טובה או רעה, האם הם מניבים לו רווח או חלילה גורמים לו הפסד. למנגנון הזה

קוראים "הרצון לקבל",¹ או האגו, והוא הגורם הפנימי שמשעבד אותנו.

למה אתה מתכוון כשאתה אומר שהאגו של האדם משעבד אותך?

העבדות מתבטאת בשתי צורות עיקריות. האחת, האגו כל הזמן מעורר אותנו לרצות לקבל עוד ועוד דברים, אבל ברגע שאנחנו משיגים משהו לעצמנו, ההנאה ממנו מתפוגגת די מהר, כפי שדיברנו. זה הטבע שלנו, הוא כל הזמן מחייב אותנו להשיג את ההנאה הבאה.

הצורה השנייה, כשהאגו מזהה שמישהו סביבנו מוצלח יותר מאיתנו, הוא גורם לאי שביעות רצון ממה שיש לנו. בכך הוא גורם לנו לראות את הזולת בעין צרה.

האגו הזה הוא למעשה "פרעה" ששולט בנו, "מלך מצרים". מצרים מסמלת הרגשה של חנק, חיים בתוך "מיץ רע". פרעה, מלך מצרים, מסמל את היצר הרע, את הכוח המיוחד ששולט בטבע האדם. הכוח שגורם לו להתייחס לאחרים באופן אגואיסטי. בכל אחד מאיתנו "יושב" פרעה כזה.²

ולמה אתה מגדיר זאת כעבדות?

כי אני לא יכול לצאת מהטבע הזה, אין לי שום סיכוי.

מה זה אומר "לצאת"?

"לצאת" פירושו שאפילו אם ארצה לשנות את היחס שלי לזולת, אני לא מסוגל.

1 "כל הווייתו של אדם, אינה אלא לקבל לעצמו" (בעל הסולם, "מאמר לסיום הזהרה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 472). "הרצון לקבל הוא כל חומר הבריא, מראשה ועד סופה. עד שכל מיני הבריות המרובות ומקריהן שאין להן שיעור, ודרכי הנהגתן שכבר נתגלו והעתידים להתגלות, אינם רק שיעורים ושינוי ערכים של הרצון לקבל" (בעל הסולם, "פתיחה לחכמת הקבלה", א, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 161).

2 "יש לך לדעת, בני, כי פרעה מלך מצרים, הוא יצר הרע באמת" (רמב"ם, אגרות הרמב"ם). "שורש הקבלה שבאדם, הנקרא אהבה עצמית, הוא בחינת מצרים" (הרב"ש, מאמר "וכאשר יענו אותנו", **כתבי רב"ש א**, עמ' 110).

אי אפשר לשנות את התפיסה שטבועה בנו ביחס למציאות, ביחס לזולת. מלכתחילה האגו שלי הוא זה שקובע את נקודת המבט שלי. הוא זה שמשעבד אותי בחיים, שגורם לי להרגיש כל הזמן חוסר סיפוק, ולא משנה לאלו הישגים הגעתי בחיים. שים לב, בסיפור כל הזמן מודגש התואר של פרעה – מלך מצרים.

מדוע קיימת ההדגשה הזאת?

מודגש שפרעה הוא המלך מפני שהוא שולט בך. הוא לא שואל אותך מה לעשות, אלא קובע את רצונותיך, מחשבותיך, הרגשותיך וכיצד תפעל.¹

לא ממש הבנתי מה הבעיה עם האגו. אתה מתייחס לאגו באופן שלילי, אבל אדם בלי אגו אינו יכול להתפתח כלל. לדוגמה, ילד שנולד, כיצד יגדל ויתפתח ללא אגו? הרי האגו הוא מנוע הצמיחה של האדם.

הדחף הטבעי של האדם להתפתח בחיים, לרכוש ידע, ללמוד דברים חדשים, לפתח את התרבות, החינוך, הטכנולוגיה, לראות עולם, אפילו לטוס לחלל, כל זה אינו נחשב לאגו. כשאני מדבר על אגו, כוונתי ליצר הרע שטבוע באדם, ביחס שלו לזולת.

כלומר, אגו זה היחס הרע לזולת?

ודאי. הרצון הטבעי של האדם להצליח בחיים אינו נחשב לאגו. האגו מתבטא בנטייה של האדם להקטין את האחרים כדי להגדיל את עצמו, לשלוט באחרים, לקחת מהם לעצמו, לנצל אותם לטובתו.

לעתים זה מתבטא אצל אנשים בצורה חיצונית, אבל גם אם הם לא אומרים דבר, זה טמון במחשבותיהם וברגשותיהם כלפי אחרים, אפילו

¹ "תחילת גלות מצרים והשעבוד מתחיל מהכתוב: 'ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף', פירוש, שנתגלה שליטה חדשה במוחם של כל אחד ואחד" (בעל הסולם, איגרת י, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 696).

אם הם לא מודעים לכך. זה טבעו של האדם.¹ למעשה, אנו משועבדים לאגו מלידה, מבלי שנרגיש בכך.

למה אנחנו לא מרגישים זאת?

מכיוון שלהגיע להכרה שאני עבד, זו דרגה התפתחותית מתקדמת מאוד, מדרגה חדשה של תפיסה שאליה יש להגיע. לשם כך עליי לגלות מספר דברים:

ראשית, שאני נמצא בתוך טבע אגואיסטי. שנית, שהטבע הזה שולט בי, מנהל אותי בכל צעד ושעל. שלישית, שהוא הכוח הפנימי שמשעבד אותי ולא מאפשר לי ליהנות מהחיים.

רביעית, אפילו אם הייתי רוצה להשתחרר ממנו, לא הייתי מסוגל.² כרגע דחפים שונים עולים בך, אבל אתה לא מודע לכך שעמוק בתוכך, נמצא כוח אגואיסטי זר ששולט בך – "פרעה". אתה בטוח שאתה הוא זה שחושב, מרגיש ורוצה. כדי שתוכל להתחיל לזהות מה באמת מתחולל בתוכך, צריכה להיוולד בך נקודת מבט חדשה.

1 "הצד השווה שבכל בריות העולם הוא, שכל אחד מאיתנו עומד לנצל לכל הבריות לתועלתו הפרטית, בכל האמצעים שברשותו, ומבלי לקחת בחשבון כלל שהולך להיבנות על חורבנו של חברו. ולא חשוב כאן כלום הוראת ההיתר שכל אחד ממציא לעצמו, על פי כיוון המתאים לו" (בעל הסולם, מאמר "השלום בעולם", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 466).

2 "הם ראו, שהם משועבדים לפרעה, מלך מצרים. כלומר, מה שמלך מצרים היה דורש מהם, לא הייתה להם בחירה חופשית, אלא היו מוכרחים למלאות את רצונו, בכל מה שדרש מהם" (הרב"ש, מאמר "מהו בעבודה, ישראל שגלו – שכינה עמהם", **כתבי רב"ש א**, עמ' 602).

"ויצו פרעה לכל עמו לאמור, כל הבן היילוד, היאורה
 תשליכוהו, וכל הבת, תחיון. וילך איש מבית לוי, וייקח
 את בת לוי. ותהר האישה ותלד בן, ותרא אותו כי טוב
 הוא, ותצפנהו שלושה ירחים. ולא יכלה עוד הצפינו,
 ותיקח לו תיבת גומא, ותחמרה בחמר ובזפת, ותשם בה
 את הילד, ותשם בסוף על שפת היאור. ותתצב אחותו
 מרחוק, לדעה, מה ייעשה לו. ותרד בת פרעה לרחוץ
 על היאור, ונערותיה הולכות על יד היאור. ותרא את
 התיבה בתוך הסוף, ותשלח את אמתה ותיקחה. ותפתח
 ותראהו את הילד, והנה נער בוכה. ותחמול עליו ותאמר,
 מילדי העברים זה. ותאמר אחותו אל בת פרעה, האלך
 וקראתי לך אישה מינקת, מן העבריות, ותיניק לך את
 הילד... ויגדל הילד, ותביאהו לבת פרעה, ויהי לה לבן.
 ותקרא שמו, משה, ותאמר, כי מן המים משיתיהו".

(שמות א, כב; שמות ב, א-ז; *)

נקודת משה

אחרי שהתוודענו לפרעה, לכוח האגואיסטי שהוא מסמל, נעסוק כעת בגיבור השני בעלילה, משה.

לאחר שפרעה גזר להשליך ליאור את כל הבנים, נולד בבית לוי תינוק מיוחד. אמו החביאה אותו במשך שלושה חודשים, ולאחר מכן שמה אותו בתיבה על שפת היאור. כאשר בת פרעה ירדה לרחוץ ביאור היא גילתה את הילד הבוכה, ומשתה אותו משם. הוא הפך לבנה, ולמעשה גדל כנכד לפרעה, מלך מצרים. בסופו של דבר, התינוק הזה עתיד להפוך למנהיג הגדול ביותר בהיסטוריה.

מה מסתתר מאחורי הסיפור? מה כל כך מיוחד בתינוק הזה?

כדי לזהות את פרעה ואת שליטתו בנו, חייבת להיוולד בתוכנו נקודת מבט גבוהה יותר, כאמור. נקודה שנמצאת מחוץ לאגו, ומתבוננת בו מלמעלה. לנקודה הזו קוראים "משה". הנקודה הקטנה הזו חבויה בתוכנו, ונקראת גם "הנקודה שבלב". אם נאחז בה, היא תביא אותנו לחירות הנכספת.¹

מה יש בנקודה הזו?

1 "נקודה שבלב היא ניצוץ המאיר... הניצוץ הזה, יש באפשרותו להדליק את המעשים שלו, שיאירו" (הרב"ש, מאמר "מהו רועי מקנה אברם ורועי מקנה לוט, בעבודה", כתבי רב"ש ב, עמ' 1216).

"נקודת משה" היא הרצון לדעת בשביל מה אני חי, לשם מה בכלל ניתנו לנו החיים.

כשרצון כזה מתעורר באדם, פירוש הדבר ש"נקודת משה" מתעוררת בו. כלומר, באה למשות אותו מתוך מציאות חייו הרגילים.¹ לאפשר לו לראות את חייו מזווית מיוחדת מאוד, ולמשוך אותו אל מצב מתקדם יותר.²

האדם רוכש כך תכונה חדשה, שמעלה אותו לדרגת קיום חדשה. כפי שדיברנו, באופן טבעי כל אחד מאיתנו שואף למשוך הכול לעצמו, למלא טוב יותר את "הרצון לקבל" שלו. שאיפה זו סוגרת את האדם בתוך עצמו.

"נקודת משה" לעומת זאת, מושכת את האדם החוצה. היא כמו אומרת: "בוא, צא מתוך הרצון לדאוג כל הזמן רק לעצמך, בוא ואראה לך מציאות אחרת, מחוץ לך".

מה זאת אומרת מציאות אחרת?

"נקודת משה" מעוררת בכ צורות חשיבה והתבוננות שונות לחלוטין, תפיסת חיים חדשה. ובכך, פותחת בפניך צוהר לעולם רחב יותר, חסר גבולות, שבו מתקיימת חוקיות שונה, הפוכה מהחוקיות האגואיסטית שמגבילה אותך עכשיו.

אתה יוצא מהבועה שלך, מתחיל לראות ולהבין דברים באופן מערכת, לגלות את רשת הקשר שבין כל פרטי המציאות, את יחסי התלות והגומלין, את הכוחות שפועלים במערכת הקשר הכללית. באופן זה, בהדרגה, אתה מגיע להבנה שעד היום פעלת בניגוד לחוקיות של המערכת, מאחר שהיית נתון לשליטתו של האגו שלך.

1 "ותרא אותו כי טוב הוא". ודרשו חכמינו זיכרונם לברכה שנולד מהול, רוצה לומר נפרד מהחומריות והתאוות החומריות" (פירוש אברבנאל על התורה, שמות יט, א-ב). "בשעה שנולד משה נתמלא הבית כולו אור" (תלמוד בבלי, סוטה יב, ע"א).

2 "ותקרא שמו משה" – ממלט ומושה את אחרים מצרה" (פירוש הספורנו על התורה, שמות ב, י).

"נקודת משה" תגרום לך להשתחרר מהעבדות שלך לאגו. בעזרתה תתחיל להתייחס לכל המערכת בדאגה, באהבה, בהשפעה טובה, וכתוצאה מכך תתפוס את המציאות באופן רחב יותר.

להתייחס לכולם באהבה? נראה לי קצת מוגזם. ובכלל, איך האהבה קשורה לכאן?

אתה צודק, "אהבה" זו מילה שקשה להגדיר. מתוך תפיסת העולם האגואיסטית שלנו, אנו מגדירים אהבה כיחס חיובי אל משהו או מישהו שגורם לנו טוב. אני אוהב את מי או את מה שעושה לי טוב. אני תמיד שם את עצמי במרכז, וכלפי עצמי אני מודד את האהבה.

ומה רע בקצת אהבה עצמית?

אהבה עצמית היא טבעית לחלוטין, אבל היא גורמת לך להיות שקוע בעצמך בלבד, עבד ל"רצון לקבל" שלך ולא יותר.

לעומת זאת, "נקודת משה" מכוונת אותך לצאת מעצמך ולראות את המציאות בכללותה. מכוונת אותך לאהבה אחרת – אהבה לזולת, דאגה לזולת, השפעה לזולת (מלשון הענקת שפע).¹ הזולת הוא במוקד ולא אני. יחס כזה אל מי שמחוץ לי, מפתח בי תפיסת חיים חדשה, רחבה יותר, שאינה מוגבלת על ידי האגו הצר שלי.

למה בעצם?

כשהאני במרכז, התפיסה שלך מצומצמת מאוד ומוגבלת לחוויה הפרטית שלך. כשאתה יוצא מעצמך לעבר האחרים מתוך רצון לנתינה טהורה, אתה מתחיל לראות את האחרים, להרגיש אותם וכך לחוות מציאות רחבה יותר, דרך כולם. אופקים חדשים נפתחים בפניך.

1 "באמת כל עיקר תענוג אמיתי, מושג בהשפעה לזולתו" (בעל הסולם, פרי חכם ג, שיחות קודש, בני ברק תשנ"ט, עמ' צה).

לכן נאמר במקורות שאהבה שאינה תלויה בדבר ונתינה טהורה, מאפשרות לאדם לראות ולחוות את המציאות השלמה.¹ מצב זה נקרא גם "יציאה מגלות לגאולה".²

אבל זה מנוגד לטבע האדם. בייחוד כיום, אנשים לא רואים אף אחד אחר אלא רק את עצמם.

אתה צודק. מלכתחילה נטייתו הטבעית של האדם היא לאהוב את עצמו. האדם רואה מסביבו רק מה שיכול לשרת אותו, להועיל לו, לכן כל מה ששייך לו, הוא העיקר עבורו. הוא רואה את עצמו כמרכז העולם, ובלעדיו העולם כמו לא קיים. אהבה עצמית היא הטבע שעמו אנחנו נולדים, ובהמשך גם מתפתחים.

אבל יש אנשים שמתגלה אצלם "נקודת משה", ומעוררת בהם שאלה כמו, "למה אני כזה?", הנובעת מתוך התפתחות פנימית מתקדמת. היא גורמת לאדם לעצור את מרוץ החיים, להפסיק לחשוב רק על מילוי רצונותיו שלו, ולשאוף להתקדם מעבר לגבולות האהבה העצמית.

אני לא מבין, "נקודת משה" מתעוררת בי כדי להפוך אותי ליפה נפש?

לא מדובר בהתייפיות חיצונית או בהתנהגות מוסרית יותר, אלא באופן התבוננות חדש על החיים. צורת קיום מתקדמת ומשמעותית יותר, שמאפשרת לך להתעלות מעל למנגנון האגואיסטי הצר שבר, ולהכיר את חוקי המערכת הגדולה שבתוכה אתה חי.

1 "אם יבואו לבקוע קליפת הרצון לקבל, שנולדו בה, ויקבלו הרצון להשפיע, הלא תיכף היו עיניהם נפתחות, לראות ולהשיג, את עצמם ואת כל המדרגות, של החכמה והתבונה והדעת הבהירה, החמודות והנעימות עד לכלות נפש, שהוכנו להם בעולמות הרוחניים" (בעל הסולם, "הקדמה לספר הזוהר", מ, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 442).

2 "הגלות היא בחינת כלי, והגאולה היא האור והשפע" (הרב"ש, מאמר "עניין בטחון", **כתבי רב"ש א**, עמ' 224). "אור הגאולה, הנקרא 'יציאת מצרים', שיצאו לחירות מגלות מצרים, שהיו משועבדים לאהבה עצמית, הנקרא 'קליפת מצרים', כמו שכתוב 'ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם'" (הרב"ש, מאמר "מדוע חג המצות נקרא 'פסח'", **כתבי רב"ש א**, עמ' 472).

.....
 "ויהי בימים ההם, ויגדל משה ויצא אל אחיו, וירא בסבלותם.
 וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו. ויפן כה וכה, וירא
 כי אין איש, וַיִּךְ אֶת הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל. וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשֵּׁנִי,
 וַהֲנֵה שְׁנֵי אַנְשִׁים עִבְרִים נֹצִים. וַיֹּאמֶר לְרִשְׁעוֹ, לָמָּה תִכֶּה
 רֵעֶךָ. וַיֹּאמֶר, מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שׂוֹר וְשׂוֹפֵט עֲלֵינוּ. הֲלֹהֲרַגְנִי אֶתְּךָ
 אֹמֵר, כִּי אֲשֶׁר הִרְגַת אֶת הַמִּצְרִי. וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אֲכַן נֹדַע
 הַדָּבָר. וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲהַ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה, וַיִּבְקֶשׁ לְהַרְגוֹ אֶת מֹשֶׁה.
 וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעֲהַ, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן, וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר".
 (שמות ב, יא-טו)

.....

מאבקים פנימיים

משה גדל כבנה של בתיה בת פרעה, ובבגרותו הוא יוצא להסתובב מחוץ לארמון המלך. משה רואה שם עוולות שונות, ומנסה לעשות צדק. כאשר פרעה שומע על מעלליו הוא מבקש להרוג אותו. משה נאלץ לברוח מפניו אל ארץ מדיין.

לאור מה ששמעתי ממך עד כה, משה מסמל איזו נקודה שמושכת את האדם להתפתחות חדשה, רצון שנולד באדם לצאת ממגבלות התפיסה האגואיסטית שלו. אם כך, למה הוא גדל דווקא בארמון של פרעה, שמסמל את הכוח האגואיסטי?

נכון, "פרעה" הוא האגו של האדם, הכוח שגורם לו לאהוב רק את עצמו ולדאוג רק לטובתו האישית. האגו הזה שולט בכל רצונותיו של האדם. "משה", לעומת זאת, הוא רצון קטן שהכיוון שלו הפוך משל פרעה. נקודה קטנה, נטייה קטנה שמושכת לכיוון אהבת הזולת.

בתחילה "נקודת משה" נסתרת מהאדם, ונמצאת גם היא תחת שליטת פרעה. בסיפור מצרים הדבר בא לידי ביטוי בכך שמשה גדל והתחנך בבית פרעה. אבל כאשר "נקודת משה" מתגלה באדם, כשמתפתח בו הרצון המיוחד לאהבת הזולת, הרצון הזה מתחיל להאיר לו כמו פנס.

האדם מתחיל להרגיש שהוא כבר אינו מסוגל לשהות ב"בית פרעה", כלומר להיות נשלט על ידי האגו שלו.¹ הוא מרגיש לחץ פנימי שמעורר בו

1 "בזמן שהאדם מקדש את הנקודה שבלב שלו, כראוי לו, אז הוא מתחיל להיכנס לגלות מצרים, ואז הוא מתחיל לראות כל פעם איך שהוא מרוחק מהמעשה דלהשפיע" (הרב"ש, מאמר "כל מקדש שביעי", כתבי רב"ש ג, עמ' 1794).

הרגשת דוחק, מחנק, והוא חייב לברוח, לצאת משם כדי להמשיך לפתח את עצמו ולהתקדם.

"נקודת משה" היא מעין פנס. כוח טוב שתפקידו להאיר לתוכי, ולאפשר לי לזהות את הכוח הרע ששולט בי?

כן. בלי הנקודה הזו, לא תצליח לזהות את פרעה, ובטח שלא להיאבק בו. כך גם בחיים, אנחנו למדים רק מדבר והיפוכו. כל עוד איננו יודעים מהו טוב, לא נוכל להבחין ברע, ולהפך.¹

אגב, רוב בני האדם כלל אינם מזהים שהאגו שולט בהם לחלוטין, כיוון ש"נקודת משה" שבהם עדיין לא ממש מאירה.

משה, שגדל בבית פרעה, יוצא בשלב מסוים מהארמון ומנסה לתקן עוולות שונות שמתרחשות סביבו. הוא רואה איש מצרי שמכה איש עברי, ולמחרת היום הוא רואה שני אנשים עברים מתקוטטים. בשני המקרים משה מנסה לעשות סדר.

כל הדמויות האלה מסמלות רצונות שונים שיהיה עליך לזהות בתוכך. יש בך רצונות בעלי פוטנציאל להשתחרר משליטת האגו, הנקראים "בני ישראל". מלבדם, יש בך עוד הרבה רצונות שכרע אינם בשלים לזה, הנקראים "מצרים". המצרים האלה משעבדים את בני ישראל, שולטים בהם ביד רמה ומשפיעים עליהם לרעה.²

אם מדובר במאבקים פנימיים בתוך האדם, מה הכוונה שמשה הורג את המצרי שהכה את אחיו העברי?

1 "כיתרון האור מתוך החושך. כי תועלת האור אינה באה אלא מתוך החושך. תיקון הלבן הוא שחור. כי לולא השחור לא היה מושג הלבן. ומשום שיש שחור, מתעלה הלבן ומתכבד. משל למתוק ומר, שאין איש יודע טעם מתיקות, מטרם שטועם טעם מר. מי עושה לזה שיהיה טעמו מתוק? הווי אומר, זה המר. כי הדברים שיש ביניהם יחס הפיכות, הרי האחד מגלה את חברו, שכן בלבן ושחור, ובאור וחושך, ובחולה ובריא. כי אם לא היה חולה בעולם, לא היה שום מושג לשם בריא" (ספר הזוהר עם פירוש "הסולם", פרשת תזריע, קה).

2 "המצרים, ופרעה מלך מצרים, השפיעו להם מחשבות ורצונות שלהם. כלומר היות שקליפת מצרים היא בעיקר אהבה עצמית, לכן המצרים שלטו על עם ישראל, שגם עם ישראל ילכו בדרך שלהם הנקראת אהבה עצמית. והיה קשה לישראל להתגבר על המחשבות האלו. והווי שכתוב, 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה'" (הרב"ש, מאמר "הקשר בין פסח, מצה ומרור", כתבי רב"ש א, עמ' 475).

משה מגלה בתוכו שני רצונות: "עברי" ו"מצרי". לרצון העברי שבו יש פוטנציאל "לעבור" למצב ההתפתחותי הבא, לעשות שינוי, ואילו לרצון המצרי טוב ונוח במצב מצרים.

משה רואה שהרצון המצרי רוצה לשלוט על הרצון העברי. כלומר, הרצון האגואיסטי רוצה לשלוט על הרצון להשפיע, הרצון לתת, לאהוב. המצרי שבו רוצה לדכא את העברי שבו. משה אינו מסכים לכך, ולכן הוא מכה את המצרי שבו.¹

כשאתה אומר "מכה את המצרי שבו", אתה מתכוון לכך שהוא משבית את הכוח האגואיסטי שבו?

נכון, והוא ממשיך לעבוד עם הרצונות העבריים שבו. הוא מגלה שרצונות אלו הם אחים שלו, כלומר יש להם פוטנציאל להתפתח לכיוון חיובי, אבל הם עדיין לא מתוקנים. על משה מוטלת המשימה ללמוד כיצד לעבוד איתם, להתמודד עמם ולקדם גם אותם.

למה המצרים והעברים שבו אינם יכולים לגור ביחד? למה משה היה צריך להרוג את המצרי?

המצרי היה חייב להכות את העברי, ומשה היה חייב להגן עליו. המאבק הוא בעצם בין שתי תפיסות עולם. התפיסה האנטי-אגואיסטית שצומחת בתוך האדם, היוצאת כנגד התפיסה האגואיסטית הטבעית שצורבה בו מלידה.

המאבק הוא על התפיסה שתשלוט באדם – האם הוא יהיה מכוון רק לראיית עצמו או שיתעלה לראייה מערכתית שכוללת גם את הזולת.²

1 "ויך את המצרי", בזה שלא נתן למלא את רצונו ודחה את מבוקשו. וזה נקרא שהמית את מעשה ומחשבה של המצרי הזה, הנכלל בבחינתו בליבו" (הרב"ש, מאמר "בחינת מוחא וליבא", כתבי רב"ש ג, עמ' 1706).

2 "דווקא בזמן שיש להאדם בחינת משה, הנקרא, בחינת תורה, הוא יכול לראות איך איש מצרי, היינו הרצון לקבל לעצמו, הוא אומר, שהוא נקרא, איש, ועם הכוח הזה הנקרא, בחינת תורה, הוא רואה שמכה את איש עברי" (הרב"ש, מאמר "מהו, כי אני הכבדתי את ליבו, בעבודה", כתבי רב"ש א, עמ' 1269).

זה מזכיר לי מצבים שונים שבהם היה בי רצון לעשות שינוי בחיים, אבל במקביל התעורר בי כוח שהתנגד לשינוי הזה, משך אותי אחורה, שיתק אותי.

בסיפור שלנו, כשפרעה שומע על מעשיו של משה הוא מבקש להרוג אותו. המשמעות היא שהתפיסה האגואיסטית רוצה למנוע את התפתחותה של התפיסה החדשה.

כשנטייתו המיוחדת של משה מתגלית, הוא נאלץ לברוח אל יתרו כהן מדיין. אצלו יהיה עליו ללמוד כיצד להתחיל להתמודד עם האגו שלו, כלומר עם פרעה. רק אחרי שילמד זאת מיתרו, הוא יוכל לשוב למצרים ולעמוד מולו.

למה משה בורח? האם הוא פוחד מפרעה?

משה נאלץ לברוח ממצרים כי הוא פוחד שמא האגו שלו, שכל הזמן הולך וגדל, לא יאפשר לו להתפתח, ולו במקצת, לכיוון של אהבה ונתינה.

משה עובר תהליך ארוך מאוד של הכנה בטרם ילך להתעמת חזיתית עם פרעה.

נכון. הוא היה חייב להתחנך ארבעים שנה בבית פרעה, ולאחר מכן עוד ארבעים שנה בבית יתרו. "ארבעים שנה" פירושו ארבעים שינויים שבעצם משלימים את מה שהיה על משה ללמוד בבית פרעה, ואחר כך בבית יתרו. כתוצאה מכך, הוא למד לעומק כיצד בנוי האגו ומהי הדרך להתייבב כנגדו מתוך הבנה והכרה.

לא הבנתי מה למד משה אצל יתרו.

משה למד כיצד בנויה "חכמת מצרים".¹ כלומר, כיצד בנוי המנגנון האגואיסטי שמנהל את הרצונות שלו, שכל הזמן שואפים רק לקבל לעצמם הכול על חשבון אחרים. כאשר הוא היה נסיך במצרים, לא היה ביכולתו להבין זאת, אלא רק מחוץ לה.

1 "יתרו היה אחד מחכמי פרעה... שלא היו עבודה וממונה ושמש וכוכב השולט על ממשלתו, שלא היה יודע העבודה הראויה לו והשימוש שלו" (ספר הזוהר עם פירוש "הסולם", פרשת יתרו, מג).

אני מבין. אדם אינו יכול להיות מודע למצב שבו הוא נמצא, אלא אם יסתכל על עצמו מבחוץ.

רק אם משה יבין כיצד הרצונות שלו בנויים, ויכיר בכוחות שפועלים בו ומנהלים אותו, הוא יוכל להתקדם בתהליך ההתפתחות. בהמשך דרכו יקבל שיטה כיצד לרתום את כל הכוחות שבו לכיוון של השפעה טובה לזולת.

אם כן, יתרו לימד את משה כיצד לפתח מודעות לסוגי הרצונות והכוחות ששולטים בו. מודעות זו חשובה מאוד, אבל אין בכוחה לשחרר את משה מהשעבוד. כדי לזכות בחירות, יהיה עליו לשוב מצרימה ולהתעמת חזיתית מול פרעה.

נכון. אבל חשוב לציין כאן גורם משמעותי מאוד שעליו נדבר בהמשך.

סקרנת אותי מאוד. מהו הגורם הזה?

אלוהים.

.....
 "ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כוהן מדיין. וינהג את
 הצאן אחר המדבר, ויבוא אל הר האלוהים הַרְבֵּה. וַיֵּרָא
 מֵלֶאכֶד ה' אליו בַּלְבֵּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה, וַיֵּרָא, וַהֲנֵה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר
 בָּאֵשׁ, וַהֲסֵנֶה אֵינְנוּ אֶפְלָל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אִסּוּרָה נָא וְאֵרָאָה אֶת
 הַמְרָאָה הַגְּדוֹל הַזֶּה, מִדּוֹעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה. וַיֵּרָא ה' כִּי סָר
 לְרֵאוֹת, וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה, וַיֹּאמֶר, מֹשֶׁה מֹשֶׁה
 וַיֹּאמֶר הַנְּנִי. וַיֹּאמֶר, אֵל תִּקְרַב הַלּוֹם. שֶׁל נִעְלִיךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ
 כִּי הַמְקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו, אֲדַמַּת קוֹדֵשׁ הוּא. וַיֹּאמֶר,
 אֲנוֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ, אֱלֹהֵי אֲבֵרָהֶם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וְאֱלֹהֵי
 יַעֲקֹב. וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו, כִּי יֵרָא מִהַבֵּיט אֵל הָאֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר
 ה', רְאֵה רָאִיתִי אֶת עֲנִי עָמִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם, וְאֵת צַעֲקוֹתַי
 שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׁיו, כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוּבֵי... וְעַתָּה לָקְהָה,
 וְאַשְׁלַחְךָ אֶל פְּרַעֲהָ, וְהוֹצֵאת אֶת עַמִּי, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרַיִם".

(שמות ג, א-ז; *)

.....

ההתגלות

משה רועה את צאנו של יתרו במדבר, ופתאום מתרחשת התגלות אלוהית. זו אחת הסצנות המרתקות בסיפור. לראשונה, אלוהים מדבר אל משה, ומתקיים ביניהם דו-שית. מהי ההתגלות הזו, שבה קול שמיימי בוקע מתוך הסנה הבוער. מה בעצם קורה שם? אכן התיאור הוא מרהיב, אבל לא מדובר בתמונה חיצונית, אלא בגילוי פנימי שמתרחש בתוך האדם.

מה הכוונה גילוי פנימי, ואיך הוא קשור לאלוהים?

אלוהים הוא כוח הטבע הכללי.¹ לפעמים הוא מכונה גם בשם "הבורא". לגלות אותנו פירושו לגלות את המערכת הכללית שמנהלת את כל הבריאה, את כל המציאות. "נקודת משה" שבנו היא זו שמושכת אותנו אל הגילוי הזה.

1 "מוטב לנו לבוא לעמק השווה ולקבל את דברי המקובלים, אשר 'הטבע' עולה בחשבון 'א-להים', דהיינו, במספר פ"ו (86)" (בעל הסולם, מאמר "השלום", כתבי בעל הסולם, עמ' 406).

גילוי האלוהות מתרחש בפנימיותו של האדם, בתוכו, בתנאי שהוא מתחיל להתאים את עצמו לתכונתו של אלוהים, שהיא אהבה ונתינה, תכונת ההשפעה.¹ בכך האדם נעשה מסוגל לקלוט את המערכת הכללית שמנהלת את המציאות.²

התורה מספרת שאלוהים קורא לו: "משה, משה", ומשה עונה: "הנני". במה בעצם מדובר?

הדבר די דומה לאופן פעולתו של מכשיר טלפון סלולרי. ישנם באוויר אין סוף תדרים, אך מכשיר הטלפון שלי קולט רק תדרים מסוימים. הוא מותאם רק אליהם, ולכן רק אותם הוא יכול לקלוט.

כך גם האדם, יש לו תכונה או תדר מסוים שנקרא "רצון לקבל". כדי שיוכל לגלות את תכונת האהבה והנתינה, או להרגיש את ה"תדר" של אלוהים, עליו להתאים את עצמו לתכונה זו.

זה מה שעשה משה?

משה מייצג את הרצון להשפיע טוב לזולת, הרצון לתת ולאהוב. אם אתחיל לפתח את תכונת משה שבי, בתוכי פנימה ארגיש שאלוהים "מדבר" אליי, כביכול. לא מדובר על שמיעת קולות שונים ש"רצים" לך בראש, אלא על הרחבת טווח המציאות שהאדם מסוגל לקלוט.³

1 "אהבה עצמית הנקראת אגואיזם הפוכה מהבורא שאין לו רצון לקבל לעצמו ולא כלום אלא רק להשפיע" (בעל הסולם, מאמר "מהות הדת ומטרתה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 401).

2 "צריכים מקודם לבוא לידי השתוות הצורה ורק אח"כ יכולים להגיע לידי הרגשת טוב ועונג. ובכדי להגיע לבחינת השפעה הנקראת השתוות הצורה אז עבודה שלו הוא בדרך חקירות ובדיקות אם באמת, הוא הולך על המסלול של אהבת הזולת, אחרת לא אפשר להגיע לידי דבקות בה' הנקרא: 'הדבק במידותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום'" (הרב"ש, מאמר "ג' קוים", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 2039).

3 "כתוב בזוהר הקדוש, 'אין מקום פנוי ממנו'. וזה שלא מרגישים הוא מטעם שחסר לנו כלי הרגשה. כמו שאנו רואים, שמכונת הרדיו, שקולט כל הקולות שישנם בעולם, כי מכונת הקליטה לא עושה את הקולות, אלא שהקולות ישנם במציאות העולם, ומקטרם שהייתה לנו מכונת הקליטה, לא היינו מרגישים את הקולות, אף על פי שהיו במציאות. כמו כן יכולים להבין שאין מקום פנוי ממנו, אלא למכונת הקליטה אנו צריכים. ומכונת הקליטה נקראת בחינת דבקות והשתוות הצורה, שהוא רצון להשפיע. וכשיש לנו המכונה הזו, אזי תכף נרגיש, שאין מקום פנוי ממנו, אלא 'מלוא כל הארץ כבודו'" (הרב"ש, מאמר "ממעשיך הכרוך", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 1939).

כדי להצליח "לשדר" עם אלוהים על אותו תדר, לשמוע אותו, להבין אותו, עליך להתאים עצמך לתכונה שלו, ליצור עמה נקודת מגע. מעין ממשק. באופן זה פועל כל אדם שלומד בהדרגה לפתח את תכונת האהבה והנתינה לזולת.¹

בהתגלות בסנה, אלוהים מבקש ממשה לחזור למצרים כדי לשחרר את בני ישראל מפרעה, אבל משה חושש מאוד לחזור למצרים. אלוהים מרגיע אותו בכך שהוא מצייד אותו באותות ובמופתים. לאן הוא בעצם שולח את משה?

הוא שולח אותו לתקן את כל האגו הגדול שלו שהותיר במצרים.

אף על פי שמשה עצמו כבר התחיל להשיג קשר עם אלוהים?

"נקודת משה" לא קיימת עבור עצמה, כל מהותה היא רק למשות רצונות נוספים משליטת האגו, לכן היא נקראת "משה". המטרה הגדולה היא לתקן את כל טבעו האגואיסטי של האדם, ולא רק את "נקודת משה" שבו.

זה די דומה למנהיג, שמתפקידו להוליך את שאר האנשים אחריו לשינוי. אם מנהיג מתקדם לבדו אין בכך כל תועלת, משום שאינו ממלא את תפקידו כמנהיג.

נכון. משה היה צריך לחזור למצרים כדי להוציא משם רצונות נוספים, לנתק אותם מהשליטה האגואיסטית, ובכך לגרום להם להתחיל להרגיש את המערכת הכללית, שמנהלת את כל המציאות.²

1 "תכלית הבריאה... להעלות את האדם למדרגה יותר נכבדה וחשובה, שירגיש את אלוקיו, כמו הרגשה האנושית שכבר מוקנית לו. וכמו שיודע ומרגיש את רצונותיו של חברו, כן ישכיל בדרכי הבורא, כמו שכתוב אצל משה רבנו: 'ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, כאשר ידבר איש אל רעהו'. וכל אדם יכול להיות כמשה רבנו עליו השלום כנודע" (בעל הסולם, מאמר "תורת הקבלה ומהותה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 21).

2 "האדם נברא מבחינת רצון לקבל לעצמו. והיות לזכות לתענוגים האמיתיים צריכים לזכות מקודם לבחינת דבקות, הנקרא השתוות הצורה, היינו שיתאים את כוונתו, שיהיה לשם שמים, הנקרא להשפיע, שזהו מדתו של הקדוש ברוך הוא, הנקרא משפיע – זהו נגד הטבע – נמצא שמונח בגלות, היינו תחת שליטת מלך מצרים" (הרב"ש, מאמר "זמן הגאולה", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 2091).

אם כן, למה אלוהים אינו מוציא את בני ישראל ממצרים בעצמו, אלא דורש זאת ממשה?

הסיבה היא שעל האדם לעבור את השלבים האלו בעצמו, כדי להידמות לאלוהים. עליו לפתח את עצמאותו, ומתוך חופש בחירה להגיע להחלטה שהוא רוצה להתפתח עד דרגת האלוהים, לדעת להבחין בין טוב לרע וכן הלאה.¹

הבנתי. לשם כך אלוהים מחזיר את משה למצרים, להתמודד עם פרעה, שממנו הוא פוחד מאוד. הרבה פעמים בחיים הפחד גורם לאנשים להימנע מהתמודדות על ידי בריחה. אבל דווקא אותם דברים שמהם הם בורחים, רודפים אחריהם, שוב ושוב.

הדבר העיקרי שעלינו להתמודד עמו ולתקן אותו נמצא בתוכנו פנימה. על כל אחד ואחד מאיתנו ללמוד להתמודד עם האגו שלו, שהרי לבסוף נגלה שאי אפשר לברוח ממנו.

משה פוחד. הוא אומר בבירור: "מי אנוכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים".² בהמשך הוא גם מסביר מדוע הוא חושש, שמא לא יצליח לשכנע את בני ישראל, ומציין כי "כָּבֵד פֶּה וְכָבֵד לִשׁוֹן אֲנוּכִי".³ מדוע הוא פוחד כל כך?

משה מתאר כאן את מערכת היחסים בין הכוחות שבתוכו. מכיוון שהאגו ששולט במצב מצרים הוא כל כך גדול,⁴ משה יודע שאפילו עם הרצונות הזכים יותר שבו, שנקראים "בני ישראל", יהיה לו קשה לדבר.

1 "היות שהקדוש ברוך הוא רוצה שהאדם יעשה את הבחירה, לכן צריכים שהאדם יסכים שעם ישראל יצאו מהגלות של פרטיותו עצמו. וזה נקרא בחירה מדעתו. שהוא יסכים שפרעה של עצמו, שהוא מלך מצרים, לא ישלוט על בחינת ישראל שלו" (הרב"ש, מאמר "בוא אל פרעה", כתבי רב"ש ג, עמ' 2085).

2 שמות ג, יא.

3 שמות ד, י.

4 "מצרים" הם אותיות מצר-ים, כידוע ש'צר' פירושו צר מחסדים. והו כמו שאומרים 'צר עין'. היינו, שהוא יודע רק לקבל ולא לתת כלום" (הרב"ש, מאמר "מהו, שמִטְרָם שנפל השר המצרי, לא נענו בצעקתם, בעבודה", כתבי רב"ש ב, עמ' 1028).

כל כוח השכנוע שלו, שאותו ינסה להפעיל כלפיהם, לא יעזור לו. הם פשוט לא יבינו אותו.

משה מתאר את החששות שלו בבירור: "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי, כי יאמרו, לא נראה אליך ה'".¹ נעמוד עתה דווקא על מערכת היחסים הזו שבין משה לאחיו בני ישראל. על מה מצביעים כל לבטיו של משה בנוגע לתהליך שעליי לעבור?

כאמור, "משה" זו נטייה שעשויה להתעורר בך לכיוון של אהבה ונתינה. אולם כאשר תתחיל להתמודד עם כל יתר הרצונות האגואיסטיים שלך, תגלה שכולם מושכים אותך חזרה לאחור: "עזוב את כל הרעיונות האלה של אהבה ונתינה. קודם כול דאג לעצמך, שים לב מה קורה איתך", וכן הלאה.

יהיה עליך להשתדל להתעלות מעל הרצונות האלה, אבל תגלה שאתה לא מסוגל. גם אתה תרגיש כמו משה: "הם לא מאמינים לי, הם לא שומעים אותי, אני לא יכול לדבר איתם".

למה אתה לא יכול לדבר איתם?

כי אני, מתוך "נקודת משה", מדבר בשפה של השפעה, נתינה ואהבת הזולת, ואילו הרצונות האגואיסטיים מדברים בשפה של "מה יצא לי מזה". לכן משה מתואר בסיפור כ"כבד פה וכבד לשון".

ההתגלות של אלוהים נועדה לחזק את משה? איך אתה רואה את התקשורת הדו-צדדית הזו שנפתחת ביניהם?

משה מגלה שיש לו קשר עם הכוח העליון, הבורא, ששולט בכל המערכת הכללית שמנהלת את כל המציאות. אותו כוח אומר לו: אנחנו נעבוד יחד על הרצונות והמחשבות האגואיסטיים, נתחיל לדבר איתם. כך תצליח לשחרר משליטת פרעה רצונות נוספים שלך.

1 שמות ד, א.

עם זאת, אלוהים גם מתריע בפני משה: "ואני ידעתי כי לא ייתן אתכם מלך מצרים להלוך, ולא ביד חזקה".¹ כלומר, אלוהים מכין את משה לכך שפרעה לא ייתן להם לצאת בקלות. ובפסוק הבא הוא מיד מבטיח למשה: "ושלחתי את ידי והכיתי את מצרים בכל נפלאותי אשר אעשה בקרבן, ואחרי כן ישלח אתכם".²

כדי להוציא את בני ישראל ממצרים יש לתת לפרעה, לאגו, סדרת מכות. מטרת המכות היא להוריד מחשיבותו של פרעה בעיני אותם הרצונות. אחרי שיתברר שיש כוח גדול יותר מהאגו, כוח עליון ששולט בכל המערכת הכללית ואפילו האגו כפוף לו – יהיה מובן שכדאי להתקדם לעבר הגישה החדשה.

כאשר הרצונות הנקראים "בני ישראל" ינותקו משליטת האגו הצר, וייפתחו בפניהם אופקים חדשים ורחבים יותר שיעניקו להם את הרגשת החירות – אז יוכל האדם להרגיש את המערכת הכללית ולהבין לשם מה היא קיימת.

בהמשך אלוהים גם מבטיח למשה: "ואנוכי אהיה עם פִּיךָ, והוֹרִיתִיךָ אשר תדבר".³ יש כאן שני חיזוקים: האחד, אלוהים מבטיח למשה שהוא ישים את המילים הנכונות בפיו וגם מצרף אליו את אהרון אחיו, והחיזוק השני, הבטחה להכות את מלך מצרים מכות נמרצות.

משה מבין שאלו הם שני הכוחות שעל ידם יוצאו בני ישראל ממצרים. מצד אחד, הוא מקבל יכולת לדבר ולמשוך אחריו את בני ישראל באופן חיובי קדימה. מצד אחר, אלוהים יכה בכל אותן כוונות אגואיסטיות שעדיין שולטות ברצונות של בני ישראל.

וכך, על ידי שילוב בין כוח חיובי שמושך קדימה אל המטרה הנעלה, ובין כוח שלילי שדוחף מאחור על ידי מכות שונות – משה יוכל להוציא רצונות נוספים משעבוד האגו, מעבדות מצרים.

1 שמות ג, יט.

2 שמות ג, כ.

3 שמות ד, יב.

אלוהים בעצם בא להרגיע את משה. אל תדאג אתה לא לבד. אני איתך.

אני לא יכול לבוא לפרעה ולהתחיל לעבוד עמו, אם אין לי לפחות כוח השווה לשלו.

האגו הוא כוח גדול מאוד. כל המציאות שאנו חיים בה היא למעשה מעין שדה כוח אגואיסטי. כוח האגו מנהל כל דבר ועניין – את הרגשות שלנו, את המחשבות, את המבנה הפסיכולוגי הפנימי, את תפיסת המציאות שלנו.¹

אדם שרוצה לפרוץ את גבולות המציאות האגואיסטית, חייב להיות מצויד בכוח נגדי, אחרת לא יהיה מסוגל לעשות כלום.

לכן אלוהים מזמין את משה: "בוא אל פרעה", כלומר בוא נלך יחד. כל אחד מאיתנו יעשה את החלק שלו. אני אהיה מאחוריך. פרעה לא ירגיש בכך, אבל הכוחות שלי יהיו בכך.

מהו המטה המיוחד שאלוהים נותן למשה? מטה קסמים? את כל האותות והמופתים הוא עושה בעזרת המטה.

מְטָה מלשון מְטָה – אם אתה רוצה ללכת קדימה, תמיד תוריד מחשיבותו של האגו שלך ותתעלה מעליו. כלומר, במחשבתך תמיד יהיה האגו במקום הנמוך ביותר, ואילו אתה עצמך תהיה למעלה ממנו. תרים את חשיבותו של כוח האהבה והנתינה, ותוריד מחשיבותו של כוח הקבלה לעצמך.²

1 "עניין קליפת פרעה מלך מצרים, שהייתה קליפה קשה כזו, ששום עבד לא היה יכול לברוח ממצרים" (בעל הסולם, איגרת נד, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 756).

2 "בחינת מְטָה, שהוא בחינת אמונה למעלה מהדעת... והמטה הזה צריך להיות ביד, ולא לזרוק את המטה... אם היסוד של עבודתו הוא על בחינת השפעה ולמעלה מהדעת, הוא צריך תמיד להתאמצות, שלא ייפול לשורשו של קבלה ולתוך הדעת. ואסור להסיח דעת לרגע, אחרת הוא נופל לשורשו של ארציות, המכונה בחינת 'עפר'... אי לזאת, בכל יום, כמו שהאדם קם ממייטתו, והוא רוחץ את עצמו לטהר גופו מזוהמת הגוף, כן צריך לרחוץ את עצמו מזוהמת הקליפה. שיבדוק את עצמו, אם בחינת ה'מטה' שלו הוא בשלמות אצלו" (בעל הסולם, מאמרי "שמעתי", נט, מאמר "עניין מטה ונחש", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 575).

המטה מהווה את העיקרון המנחה שמכוון את הדרך. כמו בחיים, אם אתה הולך לטייל בשביל הררי, כדאי שיהיה לך מדריך שמכיר את השטח וגם מקל שעליו תוכל להישען.

בני ישראל יצעדו אחרי משה, והוא יצעד אחרי מטה האלוהים. כלומר, אחרי העיקרון של חשיבות כוח ההשפעה, כוח האהבה והנתינה שיכול לכוון אותו וגם לספק לו משענת.

כך צריך להתקדם לאורך כל הדרך?

נכון. הבורא מצייד אותך בעיקרון, שבעזרתו תמיד תוכל להתקדם בבטחה. אם תקפיד להתנהל באופן לא אגואיסטי, מעל האגו שלך, אין ספק שתצליח בדרכך.

.....
"וילך משה ואהרן, ויאספו את כל זקני בני ישראל.
וידבר אהרן את כל הדברים, אשר דיבר ה' אל משה.
ויעש האותות לעיני העם. ויאמן העם. וישמעו כי פקד
ה' את בני ישראל, וכי ראה את עוניים, וַיִּקְדוּ, וישתחוּ.
ואחר, באו משה ואהרן, ויאמרו אל פרעה. כה אמר
ה', אלוהי ישראל, שלח את עמי וַיִּחֻגּוּ לי במדבר."
(שמות ד, כט-לא; ה, א)

.....

שלח את עמי

לאחר התגלותו של אלוהים למשה הוא יוצא אל שליחותו, למרות חששותיו הרבים וניסיונותיו לחמוק מהתמודדות עם פרעה מלך מצרים. הוא מלווה באהרון אחיו ובידו מטה האלוהים. בהגיעו למצרים, הוא פונה לפרעה ודורש ממנו: "שלח את עמי". המשפט הזה הפך לאחת הדרישות החזקות ביותר בהיסטוריה, אם לא החזקה שבהן.

דרישתו של משה "שלח את עמי" מציינת נקודה קריטית בסיפור. משה מתייצב באופן חזיתי מול האגו שלו, מצויד בכוח ההתגברות שקיבל בכל התהליך שעבר. הוא מעמיד את בני ישראל מצד אחד, את פרעה מהצד האחר, נכנס ביניהם, וכמו אומר לאגו שלו: שלח את עמי. באתי לקחת אותם אחריי.¹

הקריאה "שלח את עמי" מייצגת את השאיפה להשתחרר משליטת האגו שבי, מתוך הכרה שהוא סוגר אותי בתוך בועה קטנה. אני מתחיל

---

1 "עניין פרעה מלך מצרים הוא הרצון לקבל שיש בהנבראים, שהוא לא מסוגל לעשות שום דבר, אלא לתועלת עצמו. והוא השולט בכל הנבראים, והוא מייצר לכל אלה שרוצים לצאת מרשותו, היינו לעבוד לטובת הזולת. ומשה בא לעם ישראל, ואמר להם 'שה' רוצה להוציא אתכם מתחת שליטת פרעה, היינו להוציא כל אחד ואחד מעם ישראל מתחת שליטת פרעה שלו, הנמצא באופן פרטי אצל כל אחד ואחד" (הרב"ש, מאמר "ג' תפילות", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 2046).

להבין שהאגו גורם לי להפסיד חיים משמעותיים הרבה יותר, חיים בלתי מוגבלים.¹

פרעה מוגיב מיד: "מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל. לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח".² הוא אומר למשה להפסיק לבלבל את העם, וגם מכביד את תנאי השעבוד. כתוצאה מכך, העם מתרעם על משה ומאשים אותו בסבל הגובר.

האגו אינו מוכן לשחרר שליטה כל כך מהר, והוא מעורר ב"בני ישראל" שבתוכי התנגדות למשה.

משה חוזר לאלוהים ושואל אותו מדוע הדברים מסתבכים. אלוהים אומר לו: "עתה תראה אשר אעשה לפרעה, כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו".³

מיד ניחתות עשר מכות. לפני כל מכה משה מזוהר את פרעה, אך זה מתעלם, המכה נוחתת, פרעה מבקש ממשה שירגיע את אלוהים ובתמורה ישחרר את העם. משה עושה זאת, אלוהים מקשה שוב את לב פרעה והוא חוזר בו, וחוזר חלילה. מה המשמעות של המהלך הזה?

"הרצון לקבל" שלנו בנוי מעשרה חלקים עיקריים, שנקראים בשפת הקבלה "עשר ספירות": כתר, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות. בכל אחד מהחלקים האלה פרעה, מלך מצרים, שולט. הניתוק משליטתו מתבצע בהדרגה.

עשר המכות מתארות עשר התנתקויות מהאגו שלנו, בתהליך בן עשרה שלבים. מהשלב הראשון, שבו שליטת האגו חלשה יותר, ועד

1 "אמרו לנו חז"ל, שכל התענוגים שנמצאים בתענוגים גשמיים, אינם אלא אור דקיק בערך התענוגים הנמצאים ברוחניות, כמו שכתוב בהקדמת ספר הזוהר" (הרב"ש, מאמר "חשיבותה של תפילת רבים", **כתבי רב"ש א**, עמ' 226). "כשהאדם נמצא בבחינת קבלה, אז האדם נמצא במצב של העלם והסתר מרוחניות" (הרב"ש, מאמר "מהו, אם בלעו את המרור לא יצא, בעבודה", **כתבי רב"ש א**, עמ' 887).

2 שמות ה, ב.

3 שמות ו, א.

השלב האחרון שבו שליטת האגו היא האכזרית ביותר.¹ כדי להתנתק משליטת האגו, כנגד כל שלב ושלב צריך האגו שבתוכו להרגיש מכה. זו המשמעות הפנימית של עשר המכות.

בכל מכה משה מנתק את בני ישראל מפרעה, משליטת הטבע האגואיסטי שבהם, ומעביר אותם לצדו של הבורא, לשליטת הטבע המכוון לאהבה ונתינה. כל ניתוק מפרעה, מחבר יותר לבורא. כך משה בונה את התשתית למערכת קשר שלמה, מערכת בת עשר ספירות, בין בני ישראל לבורא.²

אבל אלוהים עצמו הוא שמכביד כל הזמן את ליבו של פרעה, ונותן לו מכה. שוב מכביד, ושוב מכה. מדוע?

בכל פעם שפרעה מקבל מכה, הוא אומר: "כן, אני משחרר אותם". ואכן הוא משחרר את שליטתו האגואיסטית, אבל לא מכל "הרצון לקבל" של האדם, אלא רק מאותו חלק מסוים שכלפיו הופנתה המכה. לפיכך אלוהים שוב מחזק את ליבו של פרעה, ושוב מתגלה שליטת האגו על חלק נוסף מעשרת החלקים ש"ברצון לקבל". שוב נוחתת מכה, וגם החלק הזה משתחרר משליטת פרעה. וכך הלאה, עד לשחרור הסופי במכה העשירית.

מה מסמלת כל מכה, מה משמעותה בתהליך העבודה הפנימית שעליי לבצע?

1 "כל כמה שעם ישראל קיבלו חיזוק ממשה ואהרון, בא קליפת מצרים והחלישה אותם. עד כדי כך, שבכל פעם שהם התגברו על טענת המצרים, שבאו לתוך מוחם, שהם יבינו, שזה לא טענת מצרים, אלא שעם ישראל יחשבו, שהמחשבות האלו זהו של ישראל עצמם. וזה נקרא 'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו'. פירוש, כפי כוח התגברותם בקדושה, במידה כזו התגברו הקליפות כנגדם. כפי כוח שרוצים לברוח, בשיעור הזה מוכרח הצד השני לתת כוחות יותר גדולים, להחזיק אותו ברשותו, שלא יברחו" (הרב"ש, מאמר "לשמה ושלא לשמה", **כתבי רב"ש א**, עמ' 337).

2 "ידוע, שכל אדם הוא 'עולם קטן', שהוא כלול מע' אומות העולם ועם ישראל... ובחינת מצרים נקראת שהם מצירים לבחינת ישראל שבו. ופרעה מלך מצרים, נקרא בחינה המושלת ושולטת על עם ישראל. והקב"ה רוצה... שהרע שבאדם ייכנע" (הרב"ש, מאמר "מהו שכתוב 'השבות אל לבבך'", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 847).

במסגרת הספר הזה קשה לתת הסבר לכך, אבל בכתבי הקבלה תוכל למצוא הסברים מפורטים. מדובר בעניין שדורש לימוד מעמיק. אפשר להבינו רק תוך כדי מימוש התהליך בפועל, בהדרכתו של מורה ובעבודה משותפת עם אנשים נוספים שגם הם מעוניינים להתפתח.

באופן כללי, כל מכה ומכה ניחתת על תפיסת המציאות האגואיסטית שלי. אני מתחיל להרגיש עד כמה אני סובל מהאגו שלי, והמצב הזה נקרא "מכה". אני רואה שהאגו לא נותן לי להגיע למצב מתקדם יותר, לאהבה ונתינה. האגו סוגר אותי בעולם קטן וצר של הרצונות האגואיסטיים שלי.

אני חי במציאות זו כמה עשרות שנים, עבד לרצונותיי, עד שלבסוף אני מתעייף ומת. אני כבר יודע שקיימת גם אפשרות אחרת, שישנה אפשרות לחיים טובים הרבה יותר ללא עבדות, אבל האגו לא נותן לי.

הדבר משול לטיפוס בסולם. אני מתחיל לטפס בסולם, אבל מישוהו תופס אותי ברגליים. מבלבל אותי. כך בכל פעם כשאני רוצה לעלות ולהשתחרר מהאגו, הוא תופס אותי, ולא נותן לי להתקדם. הוא משכנע אותי שטוב יותר במצב הקיים.

ומה המשמעות בנוגע לתהליך שעליי לעבור?

בכל שלב בהתקדמותך תיתקל בהכבדת לב גדולה יותר ויותר. תגלה שליטה קשה וחזקה יותר של האגו בתוכך.

זה מזכיר לי את אינספור הניסיונות שלי להפסיק לעשן. כל פעם חשבתי שהנה אני מצליח, ושוב נפלתי.

נכון, גם בחיים שלנו ישנן דוגמאות רבות לדברים שאיננו מצליחים להיפטר מהם, כמו עודף משקל, או עישון, שמזיקים לבריאות. המפתח הוא להגיע להכרת הרע במידה כזאת, שהשנאה לדבר השלילי תהיה שלמה. אחרת לא יהיה לנו הכוח לעשות שינוי.

בתהליך ההתפתחות הפנימי, שעליו מדובר בסיפור מצרים, לא תוכל לצאת לחירות אלא אם תברח מהאגו שלך. אולם כשתנסה לעשות זאת, תגלה עד כמה אתה שקוע בו, ולא באמת רוצה להיפטר ממנו.

אתה תלך ותכיר יותר ויותר את חומרת המצב. שאין לך שום סיכוי, שבין אם תרצה לברוח ובין אם לאו, אתה עדיין מזדהה גם עם פרעה. לכן נאמר שבמצב הזה אתה מרגיש שפרעה שולט בך. מצד אחד יש בך משהו שרוצה לפרוץ מהשליטה הזאת, ומצד אחר יש בך משהו שרוצה להישאר תחתיה.

הגילויים האלה נקראים "מכות". אתה יודע שהאגו גורם לך לרע, אבל בכל זאת אתה מרגיש קשור אליו ולא יכול בלעדי. וכך התהליך ממשיך באמצעות תופעות שונות. בהתחלה איננו מבינים בדיוק את הקשר שלהן למכות מצרים השונות, דם, צפרדע, כינים, וכולי, אולם בהדרגה זה הולך ומתבהר לנו. כלומר, אתה מתחיל להגיע להכרה שאתה נמצא בכלא, ממש בגלות, בעבדות.

כך אנחנו מתקדמים ממכה למכה. דם, צפרדע, כינים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חושך ומכת בכורות. המכה האחרונה מוזרה מאוד בעיניי. מדוע היה חשוב לאלוהים להרוג את כל בכורי מצרים? מי הם הבכורות ולמה בחרו בהם כקורבנות? אפילו את התינוקות הוא השמיד.

"בכור" משמעותו הראשון, היסוד של ההתפתחות הבאה. מכת בכורות מראה שכדי לצאת ממצרים אסור להשאיר שום זכר לכוח האגואיסטי שלנו. אפילו "תינוק" שהוא "בכור", כלומר כוח אגואיסטי קטן ביותר שיכול לגדול ולהתפתח, אסור להשאירו חי.

שיאו של הסיפור הוא הבריחה ממצרים. בסופה של סדרת מכות נמרצות, פרעה מתרצה וקורא לבני ישראל לצאת ממצרים. נכון יותר לומר שהוא מגרש אותם ממצרים, ושולח אותם לעבוד את האלוהים שלהם, כפי שביקשו. בני ישראל מזדרזים לצאת, הבצק שלהם אפילו לא מספיק להחמיץ והם עושים ממנו מצות. כך פתאום, ב"חצי הלילה", בלשון המקרא, מגיעות לקיצן מאות שנים של עבדות.

את מצרים אפשר לעזוב רק בחושך, ב"אמצע הלילה", במצב של חושך גמור וריקנות אדירה. רק אז אנחנו מסכימים להתעלות סופית מעל האגו שלנו.

עדיין לא ברור איך, אבל כבר מובן לחלוטין שמוכרחים לברוח משליטתו. אנחנו מסכימים ללכת בחושך. לא חשוב לאן. העיקר לצאת, כי מורגש שאי אפשר להמשיך ולהתקיים כך אפילו רגע אחד.

ברגע שהגענו להכרה הזו, להסכמה, פתאום מתגלה לנו איך נוכל לברוח משליטתו של האגו. נפתח לנו מעין צוהר קטן, ואנו מנצלים את ההזדמנות ובורחים דרכו בחיפזון.

הדברים שאתה אומר מזכירים לי, גם אם זה לא ממש קשור לנושא, את מקום העבודה האחרון שעזבתי. השתכרתי שם יפה, אבל היחס של הבוס אליי היה שתלטני מאוד, עד שהחלטתי לברוח מהמקום. אפילו הסכמתי לוותר על הפיצויים. ואם נחזור לסיפור שלנו, מה משתנה בי אחרי יציאת מצרים?

הבריחה ממצרים היא ניתוק משליטתו של האגו, הטבע הרע שלנו. אמנם האגו שלי עדיין נמצא בי, אבל עכשיו אני כבר יכול לשלוט בו. אני עוצר אותו, מנתק אותו מפעולה. הניתוק מהרע, ההתעלות מעליו היא היציאה ממצרים.

אמנם יצאתי מעבדות, אבל מחכה לי דרך נוספת עד לחירות מלאה. מחוץ למצרים אני יכול להתבונן באגו שבו שהיתי עד כה, ולגלות עד כמה הייתי כלוא בתוכו.

זה כמו להסתכל על עצמך מבחוץ?

אני לא מסתכל על עצמי, כי כבר התנתקתי מהאגו והוא לא בדיוק אני. עכשיו אני מזדהה עם ההכרה החדשה שבי שכבר יצאה משליטת פרעה. היא האני החדש שלי. השינוי המהותי הזה שיציאת מצרים מסמלת מתבטא גם בשם "חג הפסח".

מה הקשר?

פסח, מלשון לפסוח, לקפוץ. מדובר על הקפיצה ההכרתית שעלינו לבצע, מתוך הטבע האגואיסטי הנמוך לטבע עליון של אהבה.

האם אפשר להגדיר את השינוי הזה כהחלפת נקודת המבט על החיים, מפסימית לאופטימית?

ממש לא. לא מדובר באדם אופטימי שחי במציאות אוטופית, אלא ההפך. לאחר שהאדם יוצא ממצרים, הוא מתחיל לראות כיצד פועלת המערכת הכללית שמנהלת את כל המציאות, מגלה את הקשרים בין סיבה לתוצאה, מכיר את החוקיות ואת הסדר שקיימים במערכת. מתוך כל הנתונים הריאליים הללו, הוא לומד כיצד לחיות נכון, כלומר בשיתוף פעולה ובהרמוניה עם המערכת כולה.

התורה מתארת את ליל הבריחה ממצרים כליל שימורים לבני ישראל לדורותיהם. מה זה אומר?

ליל הסדר מזמין אותנו להיווכח בכך ש"מעשה אבות סימן לבנים" אינה אמירה יפה ותו לא. בלילה הזה אנו מוזמנים לחגוג את העובדה, שגם לנו ניתנת האפשרות לצאת מהאגו למצב התפתחות מתקדם יותר. למצב הזה מגיעים כאשר לומדים להתייחס זה לזה באהבה, והופכים להיות "כאיש אחד בלב אחד". זה מה שנקרא "להגיע לגאולה".¹

נראה כי אם כל אחד מאיתנו יתחיל להתקדם לעבר ההתפתחות הזו, תיווצר בינינו התקשרות שונה לחלוטין מזו שנהוגה כיום בחברה הישראלית בכללה.

ההתפתחות הזו תביא אותנו לחיות כמו משפחה אחת גדולה. כל אחד יתייחס אל האחר כפי שהוא מתייחס לקרובים האהובים שלו. אין הכוונה שכולנו נהפוך פתאום למלאכים. אלא שבכל פעם שיתגלה בינינו ריחוק חדש, רגשות שליליים של דחייה ושנאה, נלמד לכסות אותם באהבה. כפי שנאמר: "על כל פשעים תכסה אהבה".²

1 "ידוע, שסדר עבודה הוא, שהאדם צריך לתקן את הכלי קבלה שלו, שיהיה בידו כוח לעשות הכול להשפיע. והאדם צריך לתת כוחות, ויעשה את כל מה שיש בידו לעשות. ואז הוא בא לידי החלטה, שבלי עזרת ה' אין שום מציאות לצאת משליטת הרצון לקבל לעצמו, שזה נקרא 'גאולה'. היינו, שיוצא מגלות מצרים, היינו משליטת הרצון לקבל" (הרב"ש, מאמר "מהו מסרת גיבורים ביד חלשים בעבודה", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1252).

2 משלי י, יב.

כתוצאה מתיקון היחסים בינינו הישראלים, ישתנו לטובה גם היחסים שבין כל בני האדם. כך מוסבר בכל המקורות שלנו,¹ שמבוססים על גילוי החוקיות הנסתרת שמנהלת את כל מערכת הטבע, ואותה אנו מוזמנים לגלות.

זו תהיה היציאה שלנו לחירות?

נכון מאוד.

בכל לבי אני מקווה שדברייך באמת יתקיימו. ובכל זאת אני תוהה: רגשות השנאה והקנאה הם כל כך עזים, איך יוכל כוח האהבה לגבור עליהם? האם הטוב יוכל להתעלות בדרך זו מעל לרע? אתה באמת מאמין שזה אפשרי?

אני לא מאמין שזה אפשרי, אני יודע שזה אפשרי. זאת, בתנאי שמגלים את הכוח הנוסף שאינו קיים עכשיו בתוך הטבע שלנו. כוח הטוב, כוח שיכול לשלוט בכוח הרע שטבוע בנו מלידה. אנחנו יכולים ללמוד לעורר אותו לפעול עלינו, ואז תיפתח בפנינו מציאות חדשה. הכוח הזה הוא שהוציא את בני ישראל ממצרים.² אבל אפילו לאחר יציאתם משם, המאבק טרם הסתיים. הבריחה משליטת מצרים עדיין לא הושלמה.

1 "כשיתרומם ישראל על פי סגולתו האמיתית הפנימית... ליתן לכל העולם כולו צורה חדשה ומתוקנת, אז לא ישראל בלבד יתרומם כי אם כל העולם כולו... אז תחל תקופה חדשה שאין בה שום תערובות של זוהמת הרע, הרשעה וההתקוממות לא תפעול עליה מאאומה, הכעס והעצב לא יוכל לשלוט בקרבה, ודאגה על שיווי המשקל של העולם לא יוכל לעלות על לב. אז יבטל כוח הזרוע מעיקרו, והחרב תאבד את עיקר חשיבותה ותיהפך לגנאי גמור" (הראי"ה קוק, **עין איה**, שבת ב, ירושלים תש"ס, עמ' 98).

2 "כתוב (בהגדה של פסח) 'ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה, לא על ידי מלאך, ולא על ידי שרף, ולא על ידי שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו'. והפירוש הוא, היות שהבורא ברא את האדם בטבע של רצון לקבל לעצמו, לכן רק הוא בעצמו יכול לתת לאדם טבע שני, שהוא רצון להשפיע" (הרב"ש, מאמר "מהו, שהמתגאה אין הקב"ה סובלו, בעבודה", **כתבי רב"ש** א, עמ' 732).

.....
"ויוגד למלך מצרים, כי ברח העם, וַיִּהְיֶה לִבַּב פַּרְעֹה וְעַבְדָּיו
אל העם. ויאמרו, מה זאת עשינו, כי שילחנו את ישראל
מעובדנו. ויאסור את רכבו, ואת עֲמוֹ לַקַּח עֲמוֹ. וייקח שש
מאות רכב בחור, וכל רכב מצרים, וּשְׁלִישִׁים עַל כּוֹלוֹ. וַיַּחְזֹק
ה' את לב פרעה מלך מצרים, וירדוף אחרי בני ישראל".
(שמות יד, ה-ח)

.....

קריעת ים סוף

בני ישראל סוף סוף יוצאים ממצרים, והנה פרעה שוב מתחרט. התורה אומרת: "וַיִּהְיֶה לַבַּב פְּרַעֲהוּ וְעַבְדָּיו אֶל הָעָם, וַיֹּאמְרוּ, מַה זֹּאת עֲשִׂינוּ, כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעִבְדֵינוּ". פרעה אוסף את עמו ויוצא למרדף אחרי בני ישראל, בעזרת כלי רכבו המשוכללים.

בני ישראל אמנם מתנתקים משליטת האגו שלהם בבריחתם ממצרים, אבל פתאום הם מרגישים שהוא בא ותופס אותם שוב.

הוא כמו אומר להם: "חכו רגע, בשביל מה לכם להתנתק לגמרי? תעשו מה שאתם רוצים, רק אל תתנתקו מהחשבון האגואיסטי. רוצים ללכת לכיוון של נתינה לאחרים, בסדר גמור, אפשר לעשות זאת גם פה במצרים".

מה זאת אומרת, "פה במצרים"?

הכוונה היא מתוך תפיסת עולם שעדיין נותרת אגואיסטית, מתוך שיקול איזו תועלת תצמח לי מהנתינה הזולת. לכן הכוחות שרודפים אחרי בני ישראל להחזירם למצרים מוגדרים במקורות כ"יראי ה' עבדי פרעה".

מצד אחד הכוחות האלה מסכימים כביכול להתחשב בזולת ולכן הם מכונים "יראי ה'", אבל מצד אחר הם "עבדי פרעה", כלומר פועלים רק מתוך האינטרס האגואיסטי שלהם. הם אינם מתנתקים מאהבה עצמית ועוברים לאהבה כללית, לאהבת הזולת.

אתה מפריד כאן בין המעשה שהאדם מבצע ובין הכוונה שלו.

נכון מאוד. "יראי ה' עבדי פרעה" אומרים: אין שום צורך להחליף את תפיסת העולם ואת היחס לעצמי ולזולת. אין שום צורך להתעלות מעל האגו. אנו מוכנים לתת לזולת, אבל בתנאי שנקבל על כך תשלום הוגן. כלומר, הכוונות, הרצונות והמחשבות שלהם עדיין נותרים אגואיסטיים.¹

והכוונות האלו רודפים עכשיו אחרי בני ישראל, במטרה להחזיר אותם למצרים.

יש לזכור שעבור משה העיקר הוא להתנתק מהמחשבה לטובת עצמי ולהתעלות למחשבה לטובת הזולת, ודרך זה לטובת המערכת הכללית, מה שנקרא "לטובת הבורא".²

בהמשך נאמר: "ויישאו בני ישראל את עיניהם, והנה מצרים נוסע אחריהם, וייראו מאוד... ויאמר משה אל העם אל תיראו, התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, כי אשר ראתם את מצרים היום, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם".³ לאחור מכן, הים נבקע, בני ישראל עוברים בו, אך כאשר המצרים נכנסים הים נסגר והם טובעים. מה קורה פה?

הבריחה ממצרים נשלמת רק עם חציית ים סוף. ים סוף הוא המעבר בין מצרים, שבה אני נמצא בשליטת פרעה, ובין המקום שבו אני כבר

1 "הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הם היו תקלה לישראל (מדרש תנחומא, בשלח). מכאן משמע שעיקר השמירה היא מסביבה של יראי ה', והם עבדי פרעה... שהם נקראים עובדים רק לטובת עצמם, ואין להם שום שייכות לעבודה להשפיע, כי כל כוונתם היא רק להנאת עצמם. ועיקר השמירה שצריך להיות מפניהם, היא משום שבחיצינויות ניכר שהם עובדים, שעוסקים בתורה ותפילה בהתלהבות ומדקדקים בכל מיני דקדוקים. ומשום זה הם נקראים יראי ה', אחרת הם לא היו נקראים כך. ומכל מקום בפנימיותם הם משועבדים לפרעה, היינו שכל כוונתם היא רק למלאות רצונם וצורכי עצמם, ואין להם שום שייכות לגבי עבודה של להשפיע" (הרב"ש, מאמר "עניין סביבה", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 2079).

2 "ואהבת לרעך כמוך", אשר על ידי מצווה זו בלבד, יזכה למטרה האמיתית, שהיא – הדבקות באלוקיו. והנך מוצא שבמצווה אחת זוכה לקיים כל המטרה והתכלית" (בעל הסולם, מאמר "אהבת ה' ואהבת הבריות", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 483).

3 שמות יד, י-ג.

מנותק מפרעה, המקום שבו אני כבר יכול להפסיק לחשוב על טובת עצמי בלבד, להשתחרר משליטת האהבה העצמית.

למה הים הזה נקרא "ים סוף"?

כי זהו הסוף של שליטת פרעה. סוף מצרים.

מה בדיוק קורה כשבני ישראל מגיעים לים סוף והוא נבקע?

רק מי שבאמת מסוגל להתנתק מכל אינטרס עצמי, להתנתק מפרעה ולברוח ממצרים – עברו הים נבקע. כל הרצונות האגואיסטיים שנקראים "יראי ה' עבדי פרעה" אינם מסוגלים לכך, ולכן הים נסגר עליהם והם טובעים.

למה היה צורך להטביע אותם בים? אי אפשר היה לגרום לכך שהים

ייסגר לפני שהם ינסו לעבור בו?

משמעות הטביעה בים היא שבשלב זה אין שום אפשרות לעבוד עם הרצונות האלה באופן מתוקן, ולכן תיקונם הוא בכך שמוציאים אותם כרגע מכלל שימוש.

מה בעצם גורם לים להיבקע?

המוכנות שלי ללכת למעלה מהטבע האגואיסטי, למעלה מדעתי, למעלה מהרגשתי. המוכנות שלי ללכת בהתאם לכוח האהבה הכללי, בהתאם לחוק שפועל במערכת הכללית של המציאות. המוכנות שלי להשתייך לאהבה העליונה והנתינה הטהורה בכל לבי ונפשי.

לפי דבריו, בכוחו של האדם לייצר נסים?

רק אם הוא מסכים לכך שהם יקרו.

למה אתה מתכוון?

אם הוא באמת מסכים, ומוכן להשקיע את מה שנדרש מצדו, יזכה לנס. נס אינו קסם, אלא הוא מתרחש על פי חוקיות שמוגדרת בטבע. עליך לקיים תנאים מסוימים, כדי שיתרחש הנס.

אז למה הוא נקרא "נס"?

כי אתה לא יכול לתאר לעצמך את הניתוק משליטת האגו. הניתוק אינו מגיע לפי סדר השתלשלות המצבים בדרך של סיבה ותוצאה, אלא פתאום כבדרך של נס. זאת, בתנאי שאתה מבצע את כל התנאים שתלויים בך.¹

פתאום תרגיש שאתה מוכן ללכת בהתאם למערכת הכללית, כלומר לפעול בניגוד לרצונות הפרטיים שלך.

אם כן, רק במעבר הזה בים סוף הושלם סופית התהליך של יציאת מצרים.

נכון. בתהליך הפנימי שעלינו לעבור, קריעת ים סוף מהווה ניתוק מתפיסת העולם האגואיסטית, והצטרפות למערכת הכללית של המציאות.

כאמור, הניתוק מהאגו מאפשר לנו לראות את המערכת הכללית, להרגיש אותה ולהיות חלק ממנה. כעת, הרצונות, המחשבות והיכולות שלנו הם מרמה מתקדמת יותר, אינטגרלית, מקושרת, מחוברת למערכת הכללית של המציאות.

אנחנו מבינים כל דבר שקורה ברמה מערכתית, יודעים כיצד להתנהג ולהתקדם מהמצב הזה להשגת המטרה הגדולה של קיומנו. אנחנו עומדים לגלות את התשובה לשאלה הגדולה – לשם מה אנחנו בכלל חיים?

יש הרואים את יציאת מצרים כלידה, שבה נולד עם ישראל. גם הסיפור המקראי מכיל מוטיבים רבים של לידה: החל בסיפור המיילדות

1 "נס נקרא, מה שאינו בידי אדם, ששיג את הדבר. כלומר, שבידי אדם אין הדבר באפשרות השיג, אלא שצריך להיות נס מן השמים, שרק באופן כזה נקרא 'נס'. לכן, כשהאדם בא במצב, שהוא שכבר יש לו הכרת הרע, שאין זה באפשרותו לצאת משליטת אומות העולם שיש בו, ובחינת ישראל שבו היא בגלות תחתם, ואינו רואה שום מציאות, שתהיה באפשרותו לצאת משליטתם, לכן כשהקב"ה עוזר להם, ומוציא אותם מרשות האומות העולם... זה נקרא 'נס'... כי זה ממש נס, שיהא מציאות לצאת משליטת אהבה עצמית" (הרב"ש, מאמר "מהו, שנר חנוכה מניחה בשמאל, בעבודה", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1012).

העבריות, דרך לידתו של משה, מכת דם, לחצים וצירים בדמות מכות, ועד קריעת ים סוף. מדוע יציאת מצרים מתוארת כלידה?

אי אפשר להיוולד מבחינה רוחנית שלא מתוך "כור הברזל" שנקרא "מצרים".¹ על ידי ליבון, כלומר על ידי בירור המחשבות והרצונות שלנו, על ידי בדיקה איך בכל זאת נסתדר עם הטבע שלנו, אנחנו רואים לבסוף שאיננו מסוגלים להתמודד עמו. מכאן מגיעה ההכרה שחייבים לברוח ממנו, כלומר להתעלות מעליו לתפיסת מציאות חדשה. וזוהי הלידה הרוחנית.

"לברוח" פירושו להתעלות, זו הגדרה יפה מאוד. הבריחה מפרעה מסמלת שנולד בי משהו חדש. לידה גשמית היא אירוע משמעותי מאוד, עבור האם והעובר. האם גם בלידה הרוחנית נמצא קווים דומים? תהליך הלידה הגשמית כרוך במאבקים לא פשוטים. מצד אחד, העובר מתפתח ורוצה לפרוץ החוצה, מצד אחר, הוא נתקל במכשולים שעליו לעבור, כביכול. המאבק של העובר לפרוץ את דרכו החוצה חשוב מאוד הן לבריאותו והן להתפתחותו העתידית התקינה. הוא נותן לו כוח לגדול בהמשך.

המאבק הזה מסתיים בלידה, אבל קודמים לה לחצים רבים ועמידה בסכנת חיים. עד היום, למרות כל המכשור והידע הרפואיים, כל לידה היא פלא בפני עצמו.

לחצים כאלה מתרחשים גם בתהליך הלידה הרוחנית. מצד אחד, יש בנו רצון להתנתק משליטת פרעה, אבל מצד אחר פועלים בנו גם כוחות הפוכים.

בלידה הרוחנית מדובר בשינוי גדול עוד יותר מזה שקורה בלידה הגשמית. כל אותם ההרגלים, כל צורות היחסים, כל אותו החינוך שהיה לנו קודם – הכול משתנה.

1 "אחר ההיריון, שהוא כור הברזל ושעבוד מצרים, באה הלידה" (בעל הסולם, מאמר "סוד העיבור – לידה", כתבי בעל הסולם, עמ' 50).

נולדת בי נקודת מבט חדשה על החיים, יחס חדש לחלוטין לזולת. נולד בי אדם חדש שרואה הכול מבעד למשקפיים של אהבה ודאגה לזולת, במקום מבעד למשקפיים של דאגה לעצמי בלבד.¹

נשמע כאילו מדובר בשני אנשים שונים לגמרי.

נכון. שני אנשים שאינם מבינים זה את זה כלל. האחד הוא עבד, והשני חופשי. חופשי מהאגו שלו, ונמצא עתה בטבע שונה, הפוך ממש – באהבה לזולת במקום באהבה עצמית.

מדוע תהליך ההתפתחות הזה מכונה "תהליך רוחני"?

מכיוון שכולו מתרחש בפנימיותו של האדם, בחלק הרוחני שבו. למראית עין האדם נשאר כפי שהיה, אבל בפנימיותו מתפתחת גישה חדשה לחיים ויכולת תפיסה חדשה של המציאות.

התהליך הזה קצת מלחיץ. נראה כאילו האדם מתנתק מכל מה שהוא יודע ומכיר היום.

גם במציאות הגשמית היריון ולידה מלווים ברגשות של חשש, שמחה וכאב גם יחד, ובכל זאת איננו מוותרים על האפשרות הזו להוליד חיים חדשים.

למען האמת, רק אחרי הבריחה שלך ממצרים אפשר לומר שהפכת ל"אדם" במלוא מובן המילה. המושג "אדם" בא מהמילה "דומה", והוא מצביע על תהליך ההתפתחות הרוחני, שבו הנברא נעשה דומה לבורא.²

"נעשה דומה לבורא", מה משמעותו מבחינה מהותית?

האדם בונה בתוכו תכונות של אהבה ונתינה טהורה, ובכך משתווה בתכונותיו לבורא.

1 "שייולד בבחינת 'אדם', כלומר שיבוא במוחו וליבו מחשבות ורצונות שצריכים לעבוד עבודת אמת, היינו בעל מנת להשפיע" (הרב"ש, מאמר "ההבדל בין עבודת הכלל והפרט", **כתבי רב"ש א**, עמ' 488).

2 "אֲדַמָּה לְעֵלְיוֹן" (ישעיהו יד, יד).

אני מבין שהיציאה מעבדות לחירות מתארת איזושהי טרנספורמציה שעלי לבצע בתפיסה שלי כאדם. וזה בעצם המהפך שסיפור יציאת מצרים מסמל.

את זאת בלבד. איננו זקוקים לשום דבר נוסף, כי זה מה שנקרא "להיות בני חורין". ואחרי שמשנתנה היחס שלי לעצמי, לזולת, למציאות בכלל, אני רואה עולם הפוך. על כך נאמר במקורות "עולם הפוך ראיתי!"¹

מה זה אומר "עולם הפוך"?

עד כה ראיתי את העולם דרך מסנן של "מה לטובתי, מה לרעתי". כל הזמן סידרתי ומיינתי כל דבר ודבר במציאות, לפי נקודת המבט של מה עשוי להיטיב לי ומה עלול להרע לי. כך הצטיירה לי תמונת עולם מסוימת.

ואילו עכשיו אני מתבונן בכל דבר ודבר באופן הפוך, מה יכול להיטיב עם כולם, כיצד אוכל להשפיע להם כל טוב, ולכן נוצרת בי תמונת עולם הפוכה.²

גם תהליך הלידה הגשמי מרמוז על כך. לקראת הלידה העובר צריך להתהפך בתוך הרחם, כך שהראש שלו יהיה מופנה כלפי מטה. בתהליך הרוחני פירוש הדבר שאני מתנתק מצורת המחשבה הקודמת שלי, וכתוצאה מכך רואה תמונת עולם הפוכה.

מה יבטיח לי שגם אני אצליח לברוח ממצרים, להיולד לחיים חדשים?

1 תלמוד בבלי, בבא בתרא י, ע"ב.

2 "אמרו חז"ל (פסחים נ, ע"א) 'עולם הפוך ראיתי. עליונים למטה, ותחתונים למעלה'. ויש לפרש, שנתגלה לו דבר חדש, שמה שנקרא בעולם השקר 'עליונים', היינו כלים דקבלה, שזה הוא דבר חשוב, הנקרא 'עליונים', בעולם האמת, כלומר בזמן שזוכים למאור התורה, שנקרא 'זוכים לאמת', אז רואים תחתונים למעלה. הכלים דהשפעה... הם למעלה בחשיבות, מסיבת שכל טוב והעונג יכולים לרכוש רק על ידיהם" (הרב"ש, מאמר "מהו תורה ומלאכה בדרך ה'", **כתבי רב"ש א**, עמ' 640).

אתה חייב להצטרף ל"משה", לרצון הגבוה ביותר שיש בך. עליך לשמוע בקולו, להידבק בו. לא לשים לב לשום קול אחר שיתעורר בך, אלא ללכת רק אחריו.

היציאה מעצמי אל הזולת מעוררת בי קצת חשש... חייו של האדם החדש הזה טובים יותר מאלו של האדם הישן?

אין בכלל מה להשוות. זהו עולם אחר. תכונת האהבה והנתינה שרכש האדם מעניקה לו חופש, שחרור מכל הפחדים והחרדות, מכל הדאגות של "מה יהיה", "מה יקרה".

הוא נעשה מחובר לכולם, ומתמלא בתחושות של תענוג והנאה ללא גבולות. כמו אימא שמעניקה לילדיה את כל השפע שברשותה, וכשהם נהנים היא נהנית כפליים. הרצון של האדם להיטיב, מחבר אותו לכלל המערכת ולכוח העליון ששורה בה, שגם הוא "טוב ומיטיב"¹.

אתה מגלה כאן דבר, שכרגע אתה לא יכול אפילו לדמיין עד כמה הוא ממלא. אתה מגלה את הקשר בין כל חלקי הבריאה, בין הפרח לדשא ולחיה שעליו, והאדם, השמש והירח, והכול. אתה רואה שכל החלקים האלה חיים מאותו כוח אחד, בהרמוניה, איך כל אחד קשור לכולם, מחיה את כולם ותלוי בכולם.

גילוי ההתקשרות הזאת הוא התענוג הגדול ביותר שקיים. על כך נאמר: "אין בעולם שמחה כהתרת ספקות"², כי בספקות נראה לנו שכל

1 "בביאת האדם אל אהבת זולתו, אז הוא נמצא ישר בבחינת הדבקות, שהוא השוואת הצורה ליוצרה, אשר עמה יחד, עובר האדם מתוך עולמו הצר, המלא מכאובים ואבני נגף, אל עולם נצחי רחב, של השפעה לבורא והשפעה לבריות" (בעל הסולם, מאמר "מהות הדת ומטרתה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 402).

2 מקור הביטוי הוא בפסוק "מאור עיניים ישמח לב. שמועה טובה תדשן עצם" (משלי טו, ל). ומפרש ה"מצודת דוד": "מאור עיניים – הארת עיניים בדבר המסופק ישמח לב, כי אין בעולם שמחה כהתרת הספקות".

אחד מאיתנו קיים בניתוק מהאחרים, לעתים בניגוד אליהם, ופתאום מתגלה לנו ההרמוניה ששורה במערכת השלמה.¹

ספר הזוהר מדמה את הפער הזה בתפיסת המציאות כהבדל בין נר דקיק לעומת אור עצום, או בין גרגיר אחד לעומת עולם ומלואו.²

---

1 "בשעת ההשגה מורגש שפע המתגלה ומתיישב דווקא על כל ההפכים... וכל איבריו וגידיהם יאמרו ויעידו לו, אשר כל אחד ואחד מבני העולם היו מקצצים ידיהם ורגליהם שבע פעמים ביום, כדי להשיג רגע אחד בכל ימי חייהם, בטעם כזה המורגש להם" (בעל הסולם, איגרת ח, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 689).

2 "אמרו לנו חז"ל, שכל התענוגים שנמצאים בתענוגים גשמיים, אינם אלא אור דק בערך התענוגים הנמצאים ברוחניות, כמו שכתוב בהקדמת ספר הזוהר" (הרב"ש, מאמר "חשיבותה של תפילת רבים", **כתבי רב"ש א**, עמ' 226).

.....
 "בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בַּיּוֹם
 הַזֶּה, בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי. וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינַי, וַיַּחֲנוּ
 בְּמִדְבַר. וַיִּחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד הַהָר. וּמוֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים.
 וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הַהָר לֵאמֹר, כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב, וְתִגִּיד
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם. וְאִשָּׁא
 אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים, וְאֵבִיא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה, אִם שָׁמוּעַ
 תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי, וְשָׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיָּיתֶם לִי סֻגֹּלָה מִכָּל
 הָעַמִּים, כִּי לִי כָל הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת כּוֹהֲנִים
 וְגוֹי קְדוֹשׁ. אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

(שמות יט, א-ו)

.....

מעמד הר סיני

יצאנו ממצרים, חצינו את ים סוף ועכשיו אנחנו מגיעים לנקודת השיא בסיפור שלנו, למעמד מרכזי וחשוב, מעמד הר סיני. שם נמסרו למשה עשרת הדברות שנחשבים עד היום לחוקי-העל של התרבות היהודית. בין אם אנחנו מצליחים לקיים אותם ובין אם לאו, הם חשובים מאוד בעינינו.

לאחר כל המסע הארוך שעברנו, מסקרן אותי לדעת איך אתה רואה את המעמד הזה. אשמח מאוד גם להבין מה מסתתר מאחורי כל דיבר ודיבר, מעבר למה שלימדו אותי בבית הספר.

עד כה דיברנו על התהליך שהאדם עובר בפנימיותו עד להתנתקותו מהאגו שלו בבריחתו ממצרים. מעמד הר סיני התרחש בקרב קבוצת האנשים הראשונה שעברה תהליך כזה. עתה הם מתקדמים הלאה בהתפתחותם כעם ישראל.

כאן המקום להדגיש שהעם שלנו נוצר באופן ייחודי. עמים אחרים התהוו באופן טבעי, מתוך שבטים שחיו יחד במקום כלשהו ובמשך הזמן גדלו לממדי עם. ואילו עם ישראל התגבש מקבוצת אנשים שעברו את

התהליך הרוחני של יציאת מצרים ומעבר ים סוף. בהמשך דרכם הוביל אותם משה אל מעמד הר סיני.¹

בעמים אחרים יש קרבה טבעית ויכול להתקיים ביניהם חיבור גשמי פשוט. כל אחד נותן ומקבל מהחברה, וכך נוצרים חיים חברתיים משותפים. לעומת זאת אצלנו, התקשרויות כאלה אינן מספיקות כדי להפוך אותנו לעם אחד.

השורש הרוחני שלנו גורם לכך שאצלנו תחושת חיבור יכולה להתקיים רק בתנאי שיש לנו מטרה רוחנית משותפת, רק אם אנחנו פועלים באחדות, בערבות הדדית, במטרה לפרוץ את גבולות האגו הצר ולגלות את המציאות השלמה.²

מעמד הר סיני מתואר באופן מדהים: "ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר, ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר, וקול שופר חזק מאוד".³ מה בדיוק קורה שם?

בעת שבני ישראל בורחים ממצרים, הם נמצאים במצב של ניתוק מהרע. אולם הם לא נפטרו ממנו לחלוטין, הוא עדיין נותר טמון בהם. במעמד הר סיני, הם מתקדמים שלב ולומדים כיצד להתחיל לעבוד עם הרע הזה ולתקן אותו.

1 "והייתם לי סגולה מכל העמים". כלומר, שאתם תהיו לי הסגולה, שעל ידיכם יעברו ניצוצי הזדככות וצירוף הגוף, אל כל העמים... 'כי לי כל הארץ'. כלומר, כל עמי הארץ שייכים לי כמותכם, וסופם להידבק בי. אלא עתה, באותה שעה שהמה עדיין אינם מסוגלים לתפקיד הזה, הנה לעם סגולה אני צריך. ואם אתם מסכימים לזה... 'ואתם תהיו לי ממלכת כוהנים', שהיא בחינת אהבת זולתו, באופייה האחרון של 'אהבת לרעך כמוך', שהיא קוטבה של כללות התורה והמצוות. 'וגוי קדוש', שהוא השכר, בצורתו האחרון של 'ולדבקה בו'" (בעל הסולם, מאמור "הערבות", כח, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 397).

2 "אהבת ישראל צריכה להתפרנס. אינה דומה לאהבה הטבעית שבכל אומה, שנמצאת ביחידיה. כל אומה יסודה הוא רק טבעי פשוט, הכרח החיים והקיבוץ, מילוי הרצונות הטבעיים, הנוחים ע"י קיבוץ שיש להם קישורים אמיצים זה לזה, והרצון הזה אינו צריך להיות מתעורר ע"י סיבות לימודיות וחינוכיות. אבל קישור של כנסת ישראל בנוי הוא ביותר על מאוויים רוחניים משותפים, שבעצמם הם צריכים אימוץ וחיוק רוחני מרובה מאד גם בליבו של כל יחיד, וכל שכן בחיי הציבור כולו" (הראי"ה קוק, **אורות**, ירושלים תשנ"ג, עמ' קנ).

3 שמות יט, טז.

הלימוד הזה דורש מאמץ מיוחד, המורכב משני כוחות מנוגדים. מצד אחד, האגו שהיה טמון בהם מתייצב מולם מחדש בדמותו של "הר סיני" – 'הר' מלשון הרהורים, 'סיני' מלשון שנהא.¹ ומצד אחר, נולדת בהם הרגשה מיוחדת, התפעלות מיוחדת, מהמנגנון הנעלה הקושר בני אדם לחיבור הדדי.

מדובר בהכרה חדשה, בהרגשת חיים ברמה חדשה, שיכולה להביאם לגילוי הכוח הכולל שקיים בטבע וטמון ביסוד הבריאה. הכוח הזה נקרא "אלוהים", כאמור, והגילוי שלו מתבטא ביחס של אהבה הדדית ביניהם.

אם כן, מצד אחד הם נמצאים מול הר של שנהא, ומצד אחר מתגלה ביניהם אהבה? איך שני המצבים המנוגדים האלה יכולים להתקיים יחד?

גילויי היחס השלילי לזולת מאפשרים לראות היכן יש להוסיף אהבה, שיתוף וחיבור. הם משמשים "עזר כנגדו". במעמד הר סיני בני ישראל לומדים כיצד להתגבר על כל היחסים השליליים שמתגלים, כיצד לעטוף אותם במעין ציפוי של חיבור ואהבה, וכך למנף אותם לבניית קשר מתקדם יותר.

מה בעצם קיבלו בני ישראל באותו מעמד אלוהי?

הם קיבלו שיטה לגילוי הכוח החיובי, הכוח שיכול לאזן את הכוח השלילי שטבוע באדם. השיטה נקראת "תורה", מלשון אור ומלשון הוראה. מטרתה של התורה היא להחזיר את הכוח הרע למוטב,² כלומר שיהפוך להיות חלק מן הכוח הטוב.

1 "ויסיני הוראתה שנהא (כמו שאמרו חז"ל) כי מבטאם שוה" (בעל הסולם, מאמר "סוד העיבור – לידה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 50). "הר הוא מלשון הרהורים... 'וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר', שהוא המחשבה והשכל של האדם, כלומר, שה' הודיע לכל העם, שידעו כי יצר לב האדם רע מנעוריו... ומשום זה בא העם לידי הרגשה בפועל, וכולם הרגישו עכשיו את הצורך לתורה, 'בראתי יצר הרע, בראתי תורה תבלין'" (הרב"ש, מאמר "הכנה לקבלת התורה מהו", **כתבי רב"ש א**, עמ' 502).

2 "המאור הזה מחזירו למוטב, כלומר, שתהיה לו היכולת לצאת מהאהבה העצמית" (הרב"ש, מאמר "מהו תורה ומלאכה בדרך ה'", **כתבי רב"ש א**, עמ' 630). "היינו שיצא אז מהמידות הרעות, הנקרא לקבל, ויוכל לעסוק בבחינת להשפיע, שזה נקרא שמחזירו למוטב" (הרב"ש, איגרת נ, **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1518).

על כך נאמר: "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין",¹ כי "המאור שבה מחזירו למוטב".² בכך יכולה התורה "לרומם את האדם מהאבהה העצמית הצרה, ולהביאו אל מרומי הפסגה של אהבת זולתו".³ "המאור המחזיר למוטב" שטמון בתורה הוא למעשה הכוח שמתקן את טבע האדם.

מה זה אומר?

הכוח השלילי הוא הכוח המפריד בינינו, ואילו הכוח החיובי הוא הכוח המחבר. הכוח השלילי יוצר את הרגשת הפירוד, את הניתוק בין בני האדם, וגורם לכך שלא נרגיש קשר. מתוכו נולדים רגשות השנאה, הקנאה וצרות העין.

הכוח החיובי הוא שיכול ליצור בנו את הרגשת החיבור, הקרבה האנושית, השייכות לדבר אחד שגדול מכולנו ומכיל את כולנו בתוכו, ממש כאילו היינו כולנו חלקים מאותו שלם, כמו גוף אחד, כאדם אחד. במקורות ההרגשה הזו נקראת "כאיש אחד בלב אחד", לכן בתיאור הגעתם של בני ישראל להר סיני נאמר: "ויחן שם ישראל נגד ההר".⁴ ההתייחסות אליהם היא בלשון יחיד.

מדוע בלשון יחיד?

כי הם הגיעו למצב שבו הם ממש רצו להרגיש את עצמם כאחד. רק בנקודה כזו אפשר לזכות בכוח החיובי, שמרומם את האדם מעל הטבע האגואיסטי שלו. הכוח הזה יכול להתגלות רק לקבוצת אנשים שרוצים להתקדם לעבר האהבה. מתוך הרצון המשותף שלהם להתחבר זה אל זה, הם מעוררים את "אור התורה" על עצמם ומגלים את פעולתו ביניהם.

ננסה לדמיין לרגע כאילו אנחנו עצמנו עוברים את המעמד הרוחני הזה, כי הרי בסופו של דבר גם אנחנו אמורים להתקדם אליו.

1 תלמוד בבלי, קידושין ל, ע"ב.

2 מדרש רבה, איכה רבה, הקדמה, פסקה ב.

3 בעל הסולם, מאמר "מהות הדת ומטרתה", כתבי בעל הסולם, עמ' 402.

4 שמות יט, ב.

אנחנו מסכימים לדאוג איש לאחיו, להיות ערבים זה לזה, ואז כולנו מתחילים לחוש עד כמה החיבור בינינו מביא עמו הרגשה של חיים חדשים, חיים ברמה חדשה. אנחנו מתחילים להרגיש יחס כללי מיוחד ששורה בינינו – אהבה, התחברות, הדדיות, ערבות. כל זה מורגש אצלנו כהתגלותו של הכוח העליון.¹

אנו שמים לנו למטרה להעצים את ההרגשה המשותפת הזו, לחיות בה, למרות פרצי הדחייה והשנאה שיתגלו כל פעם מחדש, למרות כל ההתנגשויות ההדדיות. במצב כזה אנחנו ראוים לקבל שיטה לתיקון הרע שבנו.²

אמרת שזה מורגש כהתגלותו של הכוח העליון. מה המילה "עליון" באה להדגיש?

"עליון" פירושו נעלה יותר ממה שהיה בי קודם. קודם ההרגשה הטובה שלי נבעה מהנאות חומריות, כמו אוכל טוב, משקאות וכדומה, ואילו עכשיו היא נובעת מכך שהמילוי שלי נמצא מחוץ לי.

זוהי הרגשה עילאית, למעלה מזמן, מתנועה, ממקום. הרגשה שנותנת לי איזשהו סימן לנצחיות, שיש לי אפשרות למצוא קיום חדש לעצמי – בתוך הכלל. אני פתאום כמו יוצא מעצמי וחי באחרים.

אני משתחרר מהדאגה לעצמי וחי בתוך כולם, ותחושת האחדות שמתגלה בינינו היא מעל הגופים. זו המשמעות של להרגיש כוח עליון, הרגשה עליונה, שנקראת גם "עולם עליון". זוהי למעשה דרגת קיום חדשה.

1 "כשרוצים לקבל התורה צריכים תכף להיכלל יחד כולם כאחד, כדי להיכלל ברצון... כי עיקר האהבה ואחדות הוא בבחינת הרצון, שכל אחד מרוצה לחברו, ואין שום שינוי רצון ביניהם, ונכללים כולם ברצון אחד, שע"י זה נכללים ברצון העליון, שהוא תכלית האחדות" (מובא בשם ר' נחמן מברסלב, **ליקוטי הלכות**, חשן משפט, הלכות ערב, הלכה ג-ל).

2 "וזהו דבר הערבות, אשר כל ישראל נעשו ערבים זה לזה. כי לא ניתנה להם התורה בטרם שנשאל כל אחד ואחד מישראל, אם מסכים הוא לקבל עליו את המצווה של אהבת הזולת, בשיעור הכתוב 'ואהבת לרעך כמוך', בכל שיעורו" (בעל הסולם, מאמר "הערבות", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 392).

כשאנחנו מתחילים להרגיש את הכוח הכללי הזה ששורה בינינו, כלומר נעשים ממש "כאיש אחד בלב אחד" ופועלים כמערכת אחת, אז, בלב האחד הזה, אנחנו מגלים מהם חוקי המערכת. אלו הם עשרת הדיברות.

הדיבר הראשון אומר: "אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים".

הכוח האחד הזה ששורה בתוכנו הוא האלוהים. זהו הכוח האחד שממלא ושולט בכל המציאות, מחבר את כל החלקים יחד. אנו מגלים ש"אין עוד מלבדו" והוא "טוב ומיטיב", ומעתה ואילך מוטלת עלינו החובה להיצמד אליו, להשתוקק אליו, וכל הזמן לרצות לגלות אותו בחיבור בינינו.¹

הדיבר השני: "לא יהיה לך אלוהים אחרים על פניי".

אל תדמיין לעצמך שום כוח מופשט שנמצא אי-שם למעלה. האלוהים שלכם הוא מה ששורה ביניכם, מה שהגעתם אליו באופן מעשי על ידי חיבור הדדי, מה שמתגלה בקשרים ביניכם. זהו הכוח העליון. אליו בלבד עליכם להימשך, מבלי לשגות בשום דמיונות אחרים, מבלי לצייר לעצמכם שום צורות או תמונות אחרות, שום פסל.²

הדיבר השלישי: "לא תישא את שם ה' אלוהיך לשווא".

עליך לשאוף להרגשת האלוהות, כלומר להרגשת החיבור השלם עם אחרים, להרגשת האהבה השלמה, ולבצע פעולות שיביאו אותך לזה

1 "אנכי ה' אלקיך, אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". שפירושו הוא, שעם ישראל היו משועבדים לבחינת מצרים, שהוא הרצון לקבל לעצמו, ושהיו עבדים למצרים, ולא היו להם שום רכוש בקדושה, כי הכול לקחו המצרים, היינו אהבה עצמית... עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם. ועניין זה נוהג תמיד. כלומר, שתמיד מתי האדם נמצא בגלות, ומתפלל לה', שיוציא אותו מהגלות, אז הקב"ה מוציא אותו" (הרב"ש, מאמר "מהו לא תוסיף ולא תגרע, בעבודה", **כתבי רב"ש א**, עמ' 556).

2 "אם נפסק מהאדם בחינת 'אנכי... ולא יהיה לך', מסתלקים ממנו החיים הרוחניים" (הרב"ש, מאמר "מהו, שהיצר טוב ויצר הרע שומרים לאדם, בעבודה", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1242).

דווקא, ולא לשום צורה אחרת. אפשר לגלות את האלוהות רק על ידי מאמץ להתחבר עם אחרים באהבה.¹

אם תשתדלו להגיע לאהבה ביניכם ותראו שאינכם מסוגלים, אז תיווצר בלבכם תפילה אמיתית, בקשה מהכוח העליון שיתקן אתכם וישרה ביניכם. בקשות אחרות מלבד הכוח לאהוב, הן אגואיסטיות,² ולכן נחשבות כנשיאת שם ה' לשווא.

הדיבר הרביעי: "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ".

בסוף כל התיקונים שעלינו לעבור, כלומר בסוף המעבר מיחס אגואיסטי לזולת ליחס של אהבה שלמה, מצויה מדרגה שנקראת "השבת של גמר התיקון". במדרגה זו אנחנו מגלים את הכוח העליון במלואו, והיא מוגדרת כ"עולם הבא".

בהתאם לכך, לאורך כל עבודתנו בתיקון עצמנו, עלינו לכוון לעבר אותה שבת גדולה. לכן בכל תיקון חלקי שנעשה בדרך, יש לנו גם מצב של "יום שבת", שהוא "מעין עולם הבא".

מעניין לראות כי בשונה מהחלוקה לחודשים שתלויה בירח, או החלוקה לשנים שתלויה בסיבוב כדור הארץ סביב השמש – החלוקה

1 "רק על ידי זה שהאדם עובד באהבת הזולת, הוא יכול להגיע לדבקות ה'. שיש לזה הרבה שמות: השראת השכינה, השגת התורה, קבלת פני השכינה, וכדומה" (הרב"ש, מאמר "מהו היתרון שיש בעבודה יותר משכר", **כתבי רב"ש א**, עמ' 409).

2 "תפילה היא עבודה שבלב. שפירוש, היות שליבו של אדם הוא הרצון לקבל מצד שורשו, והוא צריך להפוך, שיהיה רק להשפיע ולא לקבל, נמצא, שיש לו עבודה גדולה להפוך אותו" (הרב"ש, מאמר "ג' זמנים בעבודה", **כתבי רב"ש א**, עמ' 134). "האדם צריך להתפלל רק על דבר אחד... שה' ייתן לו את הרצון להשפיע, הנקרא 'טבע שני'" (הרב"ש, מאמר "מהו, שובה ישראל עד ה' אלוקיך, בעבודה", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1196). "הוא רואה שהוא יושב בבית אסורים, הנקרא 'אהבה עצמית', ולא יכול לצאת משם, כי רק ה' יכול לעזור לו. זה נקרא, שהוא נותן תפילה אמיתית" (הרב"ש, מאמר "אין אדם משים עצמו רשע", **כתבי רב"ש א**, עמ' 159). "על זה הוא צריך להתפלל, איך שהוא כל כך משוקע באהבה עצמית" (הרב"ש, מאמר "מהו, שהארץ לא הוציאה פירות מטרם שנברא האדם, בעבודה", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 987).

לשבוע ימים אינה מצויה בטבע. אין לה שום שייכות לעולם החומרי, אלא היא כולה נובעת מהתיקון הרוחני שעלינו לבצע.¹

הדיבר החמישי: "כבד את אביך ואת אמך".

בדומה לאבא ואימא שתפקידם לסייע לילדיהם להתפתח נכון, כך גם בטבע קיימות מערכות נעלות שתפקידן לסייע לאדם לתקן את עצמו בתהליך התפתחותו הרוחנית. מערכות אלה נקראות "אבא ואימא".

תפקידן לסייע לנו להתחבר, להדריך אותנו כיצד לעלות בסולם המדרגות הרוחני. קבלת הסיוע הזה מ"אבא ואימא הרוחניים" שלנו מותנית בכך שנכבד אותם, שנעריך אותם כגדולים מאיתנו.²

הדיבר השישי: "לא תרצח".

הדיבר "לא תרצח" משמעו שאסור לנתק שום קשר אפשרי עם אף אחד, ותמיד לדון כל אדם לכף זכות. לראות בכל אדם נכונות לחיבור, גם אם מרגישים שהוא שונא אותי, לא מבין אותי ולא מסוגל להתחבר, או שאני מרגיש כלפיו ניכור. בכל מקרה לא לנתק את הקשר עמו, אלא לתת לו אפשרות לקבל דרכי את רוח החיים, רוח החיבור. זה נקרא "לא תרצח".

1 "הנה תכלית מעשה שמים וארץ הוא אור השבת... וגמר התיקון נקרא, כשהאור הזה יתגלה בשלמותו על ידי התעוררות מלמטה... מה שאין כן טרם גמר התיקון, יש גם כן בחינת שבת, הנקרא 'מעין עולם הבא'" (בעל הסולם, מאמרי "שמעתי", סג, מאמר "לוי עליי ואני פורע", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 578). "שבת היא בחינת תכלית שמים וארץ, מעין גמר התיקון, שאז יהיה הכול מתוקן... לכן אמרו חז"ל 'מי שלא טרח בערב שבת, מה יאכל בשבת'. נמצא שעל ידי זה שנותנים יגיעה לצאת משליטה של אהבה עצמית, ולזכות לכלים של השפעה, שהוא בחינת ברכה, בזה יש נחת רוח" (הרב"ש, מאמר "מהו, שברכת האדם היא ברכת הבנים, בעבודה", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1255).

2 "אביך ואמך נקרא חכמה ובינה, כמו שכתוב בזהר הקדוש" (הרב"ש, מאמר "דעת דקדושה", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 1988). "ה' ציווה לכבד את עניין החכמה והבינה, הנקרא אבא ואימא" (הרב"ש, איגרת סד, **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1531).

"רצח" פירושו שאני מנתק לאדם אחר קשר עם "אור החיים", עם ה"אוויר לנשימה" שנמצא בקשר בינינו.¹

הדיבר השביעי: "לא תנאף".

כדי ליצור חברה שתפעל מתוך חיבור ואהבה, עלינו לשאוף להתקשר רגשית אל הזולת, להשתדל לחוש מה חסר לו, ולנסות למלא את רצונותיו. התהליך הזה הוא כמובן הדרגתי.

ומה הקשר כאן ל"לא תנאף"? על פי לשון המקרא, רצונות של הזולת שאני יכול למלא ברמתי הנוכחית, נחשבים ל"אשתי", ואותם עליי למלא. לעומת זאת, רצונותיו האחרים של הזולת, אלה שעדיין אני לא יכול להתחבר אליהם ולמלא אותם באופן נכון, נחשבים ל"אשת איש" אחר. כלומר, במצב הנתון רצונות אלה אינם מיועדים לי. אין באפשרותי לעבוד עמם בצורה מתוקנת, ולכן כדי לא לקלקל, אסור לי לגעת בהם.

הדיבר השמיני: "לא תגנוב".

אם אני מתחיל להשתמש ב"רצון לקבל" האגואיסטי שלי, מבחינה רוחנית זו גניבה, לא רק ממישהו מסוים, אלא מהמערכת כולה. יתרה מכך, כיוון שכולנו חלקים ממערכת אחת, אם אני לא פועל לטובת המערכת בכל כוחי, גם זה נחשב לגניבה.

נניח שהייתי מסוגל להשתתף עם כולם ולהוסיף להם מהכוחות שלי אבל התרשלתי, הרי בכך גנבתי מכולם את ההשתתפות שלי. אם כן, בשונה מגניבה ארצית שמוגדרת כהוצאה מרשותו של מישהו כדי לקחת לרשותי, הגניבה הרוחנית מתרחשת ברגע שאני לא מוסיף לכלל את מה שיכולתי להוסיף.

כדי להבין זאת טוב יותר, נדמיין לעצמנו משפחה: אם הרווחתי כסף בעבודתי, אבל במקום לקנות בו אוכל לילדיי בזבזתי אותו על משחקי

1 בהמשך לנאמר כאן, מעניין לראות גם את הדברים הבאים: "כל דבר שישנו במציאות, הן טוב והן רע, ואפילו היותר רע ומזיק שבעולם – יש לו זכות קיום, ואסור להשחיתו ולבערו כליל מן העולם, אלא שמוטל עלינו רק לתקנו, ולהביאו למוטב" (בעל הסולם, מאמר "השלום בעולם", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 459).

קלפים, הרי שגנבתי מהמשפחה. כך זה גם במערכת רוחנית מושלמת. כל תנינה שאינה מושלמת, נחשבת במשהו לגניבה.¹

הדיבר התשיעי: "לא תענה ברעך עד שקר".

זהו עניין בעל משמעות עמוקה. "עדות שקר" – הכוונה היא שהן עבור עצמי והן עבור אחרים אני נחשב לעד, למשתתף, לשותף בכל מה שקורה בחברה. אם במקום כלשהו במערכת מתרחשת תקלה כלשהי, יש לי אחריות אישית לכך. עלינו לשאוף להגיע להרגשת אחריות הדדית ברמה כזו.

עדות השקר היא בכך, שכביכול נתתי לדברים שליליים לקרות. השתתפתי במערכת באופן שקרי, לא הזרמתי אליה די הצורך כוח חיובי. עליי לקחת אחריות אישית, לשאוף לתקן את עצמי ולהשפיע בכך לטובה על כל המערכת.

הדיבר העשירי: "לא תחמוד".

הדיבר האחרון הוא "לא תחמוד בית רעך, לא תחמוד אשת רעך, ועבדו, ואמתו, ושורו, וחמורו, וכל אשר לרעך".

אנחנו נמדדים לא רק בפעולות שלנו, אלא גם בכוונתנו. לכל פעולה קודמת מחשבה וכוונה, לכן התיקון לא נמדד בפעולות יפות מצידנו כלפי הזולת, אלא בעיקר בכוונות. כל אחד יכול לבדוק אם הוא מתכוון באמת לטובת האחר, או שכוונתו להרוויח משהו לעצמו כתוצאה מפעולה מסוימת שביצע.

1 "רצון לקבל אך לעצמו, שהוא הנקרא רע, משום שהוא העושה, כל החורבנות, הגנבות והרציחות וכו', זהו מה שעושה רע לאחרים. אבל צריכים לדעת, שגם לעצמו, הרצון לקבל גורם רע, חוץ מזה שגורם רע בגשמיות, הוא מקלקל לנו את כל מצב הרוחני שלנו, כנ"ל, שאין לנו יכולים להגיע להמטרה שהוא להטיב לנבראיו, שאנו צריכים לקבל טוב ועונג והוא המפריע לנו, מסיבת שהרצון לקבל היא הפכי מהרצון להשפיע, מה שהבורא הוא המשפיע, ואנו רוצים רק לקבל. ובלי השתוות הצורה, אין לנו דביקות" (הרב"ש, מאמר "ברא הקב"ה" יצר הרע, ברא לו תורה תבלין", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 2042).

"לחמוד" פירושו להתכוון לנצל לטובתי משהו שאינו שייך לי, כלומר לפעול בכוונה אגואיסטית במעשים שלי כלפי הזולת. גם אם לכאורה נראה שעשיתי כלפיו משהו טוב, ייתכן שכוונתי הייתה להרוויח מכך לעצמי. לכן הדיבר "לא תחמוד" אומר: אל תחשוב להרוויח משהו לעצמך על חשבון מישהו. לפיכך, עלינו להגיע לתיקון באופן כזה, שאפילו בלב לא תתעורר בנו כוונה לנצל אחרים לטובתנו האישית.

זה נשמע כמעמד דרמטי מאוד, אין פלא שנחקק בלב העם לדורות.

יתרה מכך, חז"ל אומרים שבכל יום האדם מחויב לשמוע את עשרת הדיברות על הר סיני. הם רוצים להדגיש כי "עניין מתן תורה שהיה במעמד הר סיני, אין הפירוש שאז ניתנה התורה פעם אחת ואחר כך נפסקה הנתינה. אלא, אין היעדר ברוחניות, כי רוחניות זה עניין נצחי, שאינו נפסק".¹

במילים אחרות, בכל יום אפשר לזכות למעמד הר סיני. הכוח החיובי זמין בכל עת, לכל מי שרוצה לקבל אותו.

בייחוד כיום, בתקופה שמשחקי אגו ומאבקי שליטה פוגעים בכל מערכת יחסים, החל מהתא הזוגי והמשפחתי, דרך הפילוג החברתי ועד ליחסים בינלאומיים עכורים, אנחנו זקוקים לכוח חיובי כמו אוויר לנשימה. אבל הגילוי שלו בפועל תלוי ברצון של כל אחד מאיתנו ושל כולנו יחד לגלות אותו.

כיצד השפיע האירוע המכונן במעמד הר סיני על המשך התפתחותו של עם ישראל?

מטרת המעמד הזה הייתה לאפשר לעם להרגיש מהו חיבור רוחני. ההרגשה הזו תסייע להם להמשיך ולהתפתח הלאה, עד להשגת המצב הרוחני הגבוה שנקרא "בניית בית המקדש בארץ ישראל".² "בית של

1 בעל הסולם, מאמרי "שמעתי", סו, מאמר "עניין מתן תורה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 580.
 2 "הרצון שיש בליבו של אדם, הוא נקרא 'ארץ'... ארץ ישראל, היינו שיש לו רצון נשר-לאל, היינו שאין לו רצונות של אהבה עצמית, אלא של אהבת הזולת" (הרב"ש, מאמר "והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך", **כתבי רב"ש א**, עמ' 52).

קדושה" פירושו קשרים של חיבור ואהבה בין בני אדם, שבהם שורה הכוח העליון.¹

במאמר מוסגר אציין, כי בניית בית המקדש הראשון סימלה את השיא הרוחני שאליו הגיע עם ישראל. לאחר השגת השיא הזה החלה נפילה שהסתיימה עם חורבן הבית השני, עקב שנאת חנם שפרצה בעם.² אחר כך יצא עם ישראל לגלות בין אומות העולם. מטרת הגלות הייתה ליצור מגע בין עם ישראל, שכבר זכה להרגיש את הכוח העליון של האהבה, ובין שאר העמים. המגע הזה נועד לפתח את אומות העולם, להכין אותן למצב שבו גם הן תרצינה להתקדם לחיבור ואהבה.³

בניית המצב הרוחני הזה, שבו כל באי עולם יהיו מחוברים בקשרי אהבה מעל גזע, דת ומין, היא שתיחשב לבניית הבית השלישי, ובו ישרה הכוח העליון בין כולם.⁴

לאחר אלפיים שנות גלות חזרנו לארץ ישראל כדי להחיות מחדש את הקשר הרוחני בינינו. אותה השיטה לחיבור שקיבלנו במעמד הר סיני ואיבדנו בחורבן הבית, יכולה להתגלות בינינו מחדש ולעזור לנו לממש את ייעודנו.

1 "ליבו של אדם צריך להיות בית מקדש", אומר הרב"ש (הרב"ש, מאמר "מהו מסרת גבורים ביד חלשים בעבודה", **כתבי רב"ש ב**, עמ' 1251), "לכן על האדם להשתדל לבנות בניין הקדושה שלו" (הרב"ש, מאמר "נקודה שבלב", **כתבי רב"ש ג**, עמ' 2093).

2 "הלב שלהם, שהיה מקום להרגשת הקדושה, המכונה 'בית המקדש', המקום הזה נחרב" (הרב"ש, מאמר "מהו בעבודה, ישראל שגלו – שכינה עמהם", **כתבי רב"ש א**, עמ' 602).

3 "למה נשתעבדו ישראל בכל האומות? כדי שיתעלה על ידם העולם" (**ספר הזוהר עם פירוש 'הסולם'**, פרשת שמות, רפח). "האומה הישראלית נתקנה ונעשתה כמין מעבר, שעל ידיהם יזרמו ניצוצי ההזדככות לכל המין האנושי שבעולם כולו... שיוכלו להבין את הנועם ואת השלווה השרויים בגרעין של אהבת זולתו" (בעל הסולם, מאמר "הערבות", כד, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 395).

4 "כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם" (ירמיהו לא, לג). "הוהיאותים אל הר קדשי, ושמחתים בבית תפלתי, כי ביתי בית תפילה ייקרא לכל העמים" (ישעיהו נו, ז). "הר קדשי, הר מלשון הרהורים. היינו, שיביא להם מחשבות של קדושה, שכל ההרהורים שלהם יהיו רק מקדושה. 'שמחתים בבית תפלתי', זהו ליבו של אדם, שיהיה שם מקום להשראת השכינה" (הרב"ש, מאמר "מעוז צור ישועתי", **כתבי רב"ש א**, עמ' 101).

מיום שישראל היו נמצאים בעולם, לא היו
נמצאים לפני הקב"ה בלב אחד וברצון אחד,
כמו באותו יום שעמדו בהר סיני".
(ספר הזוהר עם פירוש "הסולם", פרשת קדושים, פ)

אחרית דבר

מעולם לא דמיינתי שדברים כאלה טמונים בעשרת הדיברות. ובכלל, כשאני חושב על כל המסע שעברנו כאן יחד בצלו של סיפור יציאת מצרים, אני בהחלט יכול לומר שעברתי מהפכה תפיסתית.

חשוב מאוד שתזכור שמה שהצגתי בפניך עד כה, אין זה אלא שכבה ראשונה מתוך מה שטמון בפנימיותה של התורה.¹ חכמת הקבלה היא שמלמדת את כל הדברים האלה, ומה שחשוב יותר, היא גם מדריכה אותנו כיצד לעבור בעצמנו את כל שלבי ההתפתחות הרוחנית המתוארים בתורה.

מדהים לגלות שכל המסע שלנו התחיל מהרגשת העבדות, מהרצון להרגיש חופשיים, להיות בני חורין.

---

1 "מה שאנו אומרים 'שבעים פנים לתורה', פירושו שהם שבעים מדרגות. ובכל מדרגה מתבאר התורה לפי המדרגה, שבו הוא נמצא" (בעל הסולם, מאמרי "שמעתי", צח, מאמר "רוחניות נקרא מה שלא יתבטל לעולם", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 601).

הרגשת עבדות, חוסר סיפוק, ריקנות, בדידות ואפילו דיכאון, כל הרגשות הללו שרבים חווים כיום ומאפיינים גם את הדור הצעיר, הם תוצאה של הלחץ שמפעילה עלינו מערכת הטבע שמטרתה אחת: לקדם ולפתח אותנו אל דרגה גבוהה יותר של קיום.

איך מסכמים מסע כזה? מה הכי חשוב שישאר לי בזיכרון?

אין צורך שתזכור מה אומר כל אחד מעשרת הדיברות, וגם לא את השלבים בסיפור מצרים. אתה תגלה את הדברים האלה בעצמך, אם תלמד כיצד להתפתח בדרך נכונה. עם זאת, חשוב לחרות בלב שכל האוצרות הטמונים בסיפור יציאת מצרים ובכלל בתורה ייפתחו בפנינו, רק אם נכוון את עצמנו לעבודה משותפת במימוש הכלל הגדול: "ואהבת לרעך כמוך".¹

עולות בי שאלות נוספות בנוגע לתהליכים אחרים שבני ישראל עוברים בהמשך דרכם במדבר.

צפויות לך עוד הפתעות רבות שעדיין לא הגענו אליהן במסגרת הספר הזה. אתה תעבור מצבי התפתחות שונים כמו עגל הזהב, "משה" שבך שישבור את לוחות הברית ויעלה לקבל לוחות שניים, יקומו נגדו קולות שיתלוננו על קושי ההליכה במדבר ויבקשו לשוב למצרים, אתה תבצע חטאים שונים כמו "מי מריבה" ו"חטא המרגלים".

לאורך הדרך יובילו אותך עמוד אש במצבי הלילה, ועמוד ענן במצבי היום. לבסוף תגיע לפאתי ארץ ישראל. כאן יסיים כוח משה שלך את תפקידו, וימשיך אותו כוח מוביל חדש, "יהושע", שיכניס אותך אל הארץ המובטחת. בה אתה תבנה את "בית המקדש" שמסמל את קשרי האהבה והנתינה בין בני האדם, וישרה בו הכוח העליון. את כל אלה תגלה בפנימייתך, בשלבי ההתפתחות השונים שלך.

1 "באה התורה וכללה כלל שהכול נכלל בו: ואהבת לרעך כמוך, כמוך בלי שום הפרש, כמוך בלי חילוקים, בלי תחבולות ומזימות, כמוך ממש" (הרמח"ל, "מסילת ישרים", פרק יא, בפרטי מידת הנקיות).

"ולא חסר לך כלום, אלא לצאת בשדה אשר פָּרְכוּ
 ה', וללקט כל אלו האיברים המדולדלים שהתדלדלו
 מנשמתך, ולצרף אותם לגוף אחד. ובגוף השלם הזה
 ישרה ה' שכינתו בתוכו בקביעות בלי הפסק כלל. והמבוע
 של תבונה רבה, ונחלים עליונים של אור, יהיו כמעין
 שלא נפסק. וכל מקום שתיתן עיניך בו, יתברך".
 (בעל הסולם, איגרת ד, כתבי בעל הסולם, עמ' 682)

איך אתה רואה את החברה הישראלית כולה מתחברת אל הדברים שעליהם דיברנו כאן?

זה די קרוב. הרבה מאוד אנשים כבר מרגישים שצריך להתחולל שינוי.
שמשהו חדש חייב להתחיל.

שיבושים ומשברים מתחילים לצוץ כמעט בכל תחומי החיים,
החוקיות הישנה כבר לא עובדת, דרוש כאן סדר חדש. מהבעיות שעולות
אנו מתחילים להבין שאיננו מסוגלים לנהל עוד את המערכות שאנחנו
בעצמנו בנינו. כל סוגי הקשרים והיחסים בין בני אדם, בין עמים ובין
מדינות, יוצאים משליטתנו, כי הכול מבוסס על יסוד אגואיסטי צר
והרסני.

אתה באמת רואה אותנו בעתיד חיים כמו משפחה אחת גדולה?

זהו השורש הרוחני של עם ישראל, ואליו עלינו לחזור. אברהם אבינו,
איש החסד, היה הראשון שלימד את כל מי שהסכים לשמוע, שהמציאות
כולה מנוהלת על ידי כוח אחד של אהבה ונתינה שאותו אנו יכולים לגלות

בינינו.¹ משה רבנו המשיך את דרכו, ואחריו כל גדולי האומה. כולם כיוונו אותנו תמיד אל חיבור ואהבה, והסבירו שבזה תלוי כל עתידנו הטוב.²

ומה קורה עם שאר בני האדם חוץ מעם ישראל?

על כולם להתקדם לעבר חיבור וקשר טוב, אל פסגת האבולוציה של המין האנושי.³ זוהי המטרה הגדולה של הבריאה, ואליה מכבש ההתפתחות של הטבע מקדם אותנו.⁴ ככל שנקדים להבין את מגמת ההתפתחות הזו ונממש אותה בעצמנו, התהליך כולו יעבור עלינו בטוב, ונחסוך סבל ומכות שונות.

דווקא כיום, בעידן השפע, כשהעולם הפך לכפר גלובלי אחד וכולם מחוברים לרשת אחת, בולט עוד יותר הצורך בקשר חם בין הלבבות, בחיבור אמיתי בין בני אדם, בין עמים ובין מדינות. חסרה לעולם שיטת חיים חדשה, חסרה הדוגמה הטובה שאנחנו הישראלים אמורים ויכולים לספק.⁵

1 "בן ארבעים שנה, הכיר אברהם את בוראו... והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העם, ולהודיעם שיש אלוה אחד לכל העולם" (רמב"ם, **משנה תורה**, ספר המדע, הלכות עבודה זרה, פרק א). "גמילות חסדים לא היה נמצא כמו באברהם, והבאת שלום שבין אדם לחברו, שהרי היה אב המון גויים, מפני זה הוא מאחד ועושה שלום בין כל הנבראים" (המהר"ל מפראג, **גבורות השם**, פרק ו, לונדון תשכ"ד, עמ' לח).

2 "עיקר התריס [המגן] בפני הפורענות הוא האהבה והאחדות, וכאשר יש בישראל אהבה ואחדות ורעות בין זה לזה, אין מקום לשום פורענות לחול עליהם" (ר' קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין, פרשת נצבים, **מאור ושמש**, חלק ג, ירושלים תשמ"ח, עמ' תרלח).

3 "בעת שהאנושות תגיע למטרתה... על ידי ביאתם לדרגה השלמה באהבת זולתו... יתגלה כל האושר המקווה לאנושות על שיא גובהו" (בעל הסולם, מאמר "החירות", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 426).

4 "כלל האנושות מתחייבת בסופה... לבוא עד לידי ההתפתחות המופלגת הזאת, כמו שכתוב 'ומלאה הארץ דעה את ה', כמים לים מכסים'" (בעל הסולם, מאמר "מהותה של חכמת הקבלה", **כתבי בעל הסולם**, עמ' 15).

5 "בניין העולם, המתמוטט כעת לרגלי הסערות הנוראות של חרב מלאה דם, דורש הוא את בניין האומה הישראלית. בניין האומה והתגלות רוחה הוא עניין אחד, וכולו הוא מאוחד עם בניין העולם, המתפורר ומצפה לכוח מלא אחדות ועליונות, וכל זה נמצא בנשמת כנסת ישראל... ואי אפשר לרוח אדם, שהרגשת נשמתו פועמת בו, להיות שוקט בשעה גדולה זו, מבלי לקרוא לכל הכוחות באומה: עורו וקומו על תפקידכם" (הראי"ה קוק, **אורות**, ירושלים תשנ"ג, עמ' טז).

אבותינו כבר עברו את תהליך ההתפתחות הרוחנית שאליו כולנו מתקדמים, ולכן בתוכנו צרוב גן רוחני של אהבת הזולת. כשנתחבר אל הנקודה העמוקה ביותר בתוכנו, ונתפקד גם אנחנו כחלוצי האהבה, העולם כולו יכיר לנו תודה ויישא אותנו על כפיים.¹

ביחד, אני בטוח שנצליח.

---

1 "מוטל על האומה הישראלית... להכשיר את עצמם ואת בני העולם כולו, עד שיתפתחו לקבל עליהם את העבודה הגבוהה הזו של אהבת הזולת, שהוא הסולם לתכלית הבריאה, שהיא הדבקות בבורא" (בעל הסולם, מאמר "הערבות", כ, **כתבי בעל הסולם**, עמ' 393). "ולקחום עמים, והביאום אל מקומם, והתנחלום בית ישראל על אדמת ה'" (ישעיהו יד, ב). "והביאו בנייך בחוץ, ובנותייך על כתף תינשאנה" (ישעיהו מט, כב).

.....

"וכך הם ישראל בין שאר האומות, כמו לב בין
האיברים. וכמו שאיברי הגוף לא יכלו להתקיים
בעולם אפילו רגע אחד בלי הלב, כך כל העמים
אינם יכולים להתקיים בעולם בלא ישראל".
(ספר הזוהר עם פירוש "הסולם", פרשת פנחס, קנב)

.....

.....

"וכאשר יושלמו בני ישראל עם דעת השלם,
יתגברו מעיינות התבונה והדעת מעל לגבול
ישראל, וישקו לכל אומות העולם".
(בעל הסולם, "הקדמה לספר פנים מאירות ומסבירות", ד)

.....

נספחים

סמלי חג הפסח

פסח

מלשון לפסוח, לדלג מעל האגו ולעבור משנאה לאהבה.

חמץ

האגו, השימוש ברצון לקבל לתועלת עצמי ואפילו על חשבון האחר.

ביעור חמץ

סמל להחלטתו של האדם להיפטר כליל מהאגו שלו.

ניקיון הבית והכשרת הכלים

הבית מסמל את ליבו של האדם, הכלים מסמלים את הרצון. ניקיון הבית והכשרת הכלים מסמלים את ניקיון הלב והרצון מהאהבה העצמית.

ים סוף

מלשון סוף, סיום. סיומו של תהליך היציאה ממצרים, הרצונות האגואיסטיים האחרונים שצריך לפסוח מעליהם.

מה נשתנה/קושיות

מה נשתנה? רוצים לשנות את הגישה לחיים, מאהבה עצמית לאהבת הזולת. הבן הצעיר ששר את הקושיות, הוא סמל לרצון הקטן לצאת ממצרים. הוא עדיין אינו מבין כיצד לעשות זאת, ובכל זאת רוצה.

מצות

מסמלות את חוסר הטעם ואת היובש שאנחנו מוצאים באהבת הזולת, בניגוד לתענוג שאנחנו מרגישים באהבה העצמית.

ארבעה בנים

ארבע דעות שמתגלות באדם ביחס לרוחניות. החכם, הרשע והתם מתקצים כל אחד בדרכו מדוע אין צורך ברוחניות. וזה שאינו יודע לשאול, זה שנבוך ממצבו ואינו יודע מה לעשות, דווקא הוא מוכן לרוחניות.

עשר מכות

טבע האדם, הרצון לקבל, מורכב מעשר ספירות, עשרה סוגים של קשר בין הנברא לבורא. כנגד כל אחת מהספירות האלה, פרעה, האגו, מקבל מכה.

אחד מי יודע

בתוך קשרי האהבה שמתגלים בינינו, אנחנו מתחילים להכיר את הכוח העליון, הכוח האחד.

מי אתה עם ישראל?

פורסם ב"ניו יורק טיימס", ב- 20.9.2014
 חולק ברחבי ישראל ובקהילות יהודיות בעולם

שוב ושוב אנחנו חווים לחץ ואיום שמעוררים בנו חרדה, חוסר אונים וחוסר תכלית. מתוך עמי אני מדבר ושואל את עצמי, מהי הסיבה לתהליך הבלתי פוסק הזה שממנו אנחנו כיהודים, כעם ישראל, סובלים? מדוע אנחנו לא יכולים לברוח מהסבל? מדוע אין סוף למצב הזה, והוא חוזר על עצמו בכל דור ודור?

כמו שהסבים וההורים שלנו סבלו מיחס של שנאה במלחמת העולם השנייה, כך גם אנחנו עומדים לסבול יחס דומה מהעולם כולו. יש החושבים שהכול עבר וזמננו אינו כשהיה, שלא ייתכנו בעולם של היום זוועות ויחסים בין אדם לחברו כפי שהיו בימים הקדמונים ובימי הנאצים, ובכל זאת אנחנו רואים באיזו קלות האנושות חוזרת לאותו מצב, ושוב – רק אנחנו על הכוונת.

החרדה שאנחנו חווים היום בישראל בעקבות המצב הביטחוני שמאיים עלינו כל הזמן, החרדה שמרגיש כל יהודי ויהודי בעולם, היא שמביאה אותי לכתוב את המאמר הזה. במאמר ניסיתי להשיב על שאלות העומדות בפני עם ישראל ובפני כל יהודי בעולם, ולהציג את הפתרון שעלינו לממש. השתדלתי להיות ענייני ולקצר ככל יכולתי, כי אני יודע היטב שלדור שלנו אין סבלנות.

יש בי תקווה שהמאמר הזה יסייע למי שיקרא בו. כל אדם שיחפוץ בכך, יוכל לקבל הסבר רחב יותר באתר "קבלה לעם" (www.kab.co.il).

מתוך אהבה אליכם,

מיכאל לייטמן

אנחנו היום

האנושות ניצבת כיום על פרשת דרכים גורלית. מצד אחד – כולם תלויים זה בזה, כמו בכפר גלובלי אחד, ומצד שני – לא רוצים לחיות יחד. זהו מצב בלתי יציב, שלא יוכל להימשך עוד לאורך זמן, ועל האנושות לקבל החלטה איך להתקדם מכאן. כדי להגיע להחלטה הנכונה וגם כדי להבין איך אנחנו, עם ישראל, קשורים לכל הסיפור הזה, עלינו להתחקות אחר מצב דומה שהתרחש בבבל לפני כ-4,000 שנה.

מה מקורנו?

כידוע, אנחנו, עם ישראל, מגיעים מבבל העתיקה. לפני כ-4,000 שנה התקיימה שם ציוויליזציה גדולה שאנשיה הרגישו קשורים זה לזה, חלקו גורל אחד משותף, "כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים".¹

אלא שלצד התעצמות הקשר בין הבבלים, גדל גם האגו של כל אחד מהם, כלומר, הם התחילו לחפש איך לנצל זה את זה, והתרחקו עד לשנאה. הבבלים הרגישו שהם קשורים זה לזה, אך בו בזמן הטבע האגואיסטי של כל אחד מהם פועל בכיוון ההפוך ומרחיק אותם זה מזה. הם הרגישו כמו במלחציים, ולא ידעו מה לעשות. הם התחילו לחפש פתרון לבעיה שלהם.

שתי דרכים לפתרון המשבר

החיפוש אחר פתרון למצבם הביא אותם לגבש שתי דעות מנוגדות: האחת – "דעת נמרוד", מושל בבל באותם הימים, והשנייה – "דעת אברהם", חכם בבלי ידוע.

---

1 בראשית יא, א.

”עד ימי נמרוד היו כל בני אדם שווים ולא התגבר מי מהם למשול על חברו, ונמרוד התחיל להתגבר ולמשול בארץ”.¹ נמרוד טען טענה הגיונית כנגד השנאה שהלכה והתגלתה בין הבבלים. הוא אמר שעליהם להתרחב אל מעבר לגבולות בבל, וכשהם יהיו רחוקים מספיק זה מזה, הם יחיו בשלום איש עם רעהו.

אברהם טען שריחוק לא יפתור את הבעיה. הוא הסביר שלפי חוק ההתפתחות שבטבע, על החברה האנושית להגיע לאחדות. אברהם רצה לאחד בין כל הבבלים ולבנות את החברה המושלמת. אך כאשר הוא התחיל להפיץ בקרב הבבלים את שיטתו, שיטת החיבור המחייבת עבודה כנגד האגו של כל אחד, לא רבים התאספו סביבו. ”התקבצו אליו אלפים ורבבות, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה”.²

יתר האנשים העדיפו להתפזר כעצת נמרוד, בדומה לשכנים שלא מסתדרים זה עם זה, ומתרחקים כדי לא להפריע איש לרעהו. מאותם אנשים התפתחה בהמשך האנושות כולה.

רק בימינו, לאחר 4,000 שנה, אנחנו יכולים לברר עם מי הצדק – עם אברהם או עם נמרוד...

יסוד עם ישראל

”בעת ההיא היו כל בני העולם נוסדים על עבודה זרה, מלבד אנשים מעטים אשר טעמו וראו אורו של עולם כי טוב, שהראשון שהתחיל זה, הוא אברהם, קרה לו מה שקרה עם נמרוד עד שהוצרך לעזוב ארצו וללכת אל ארץ אחרת”.³

אברהם ותלמידיו נדדו למקום שבו שוכנת ארץ ישראל של היום. קבוצת אברהם שאפה להיות מאוחדת ומלוכדת לפי הכלל ”ואהבת

1 ”מצודת דוד” על דברי הימים א, פרק א, פסוק י.

2 רמב”ם, משנה תורה, ספר המדע, הלכות עבודה זרה, פרק א.

3 גירונדי ניסים, דרשות הר”ן, דרוש א.

לרעך כמוך” – “כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותם לאחייך”¹.

אברהם ותלמידיו התאמצו להתחבר, למרות האגו שהמשיך לגדול בתוכם ולהפריד ביניהם ללא הרף. בקשר שהם השיגו ביניהם, מעל האגו, הם נדהמו לגלות תופעה חדשה – את כוח האחדות, הכוח הנסתר של הטבע.

כמו שמסביר המדע, כל חומר שבמציאות מורכב משני כוחות מנוגדים, חיבור ופירוד, הנמצאים ביניהם באיזון. למעשה, גם האדם וגם החברה האנושית מתפתחים רק על ידי הכוח השלילי – כוח האגו. לפי תכנית הטבע, עלינו להשלים באופן הכרתי את הכוח השלילי – האגו ששולט בינינו, באמצעות הכוח החיובי – כוח החיבור.

אבל כוח החיבור לא קיים בנו. הוא טמון בטבע, ועלינו לגלות אותו באמצעות בניית קשרים חיוביים בינינו. השלמת כוח האגו בעזרת כוח החיבור, הביאה את אברהם ואת תלמידיו לגילוי חכמת האיזון. הם קראו לשיטה הזאת “חכמת הקבלה”.

שיטת אברהם – חכמת הקבלה

החכמה שמסבירה איך לגלות את הכוח החיובי שבטבע ואיך לאזן באמצעותו את האגו שלנו, נקראת “חכמת הקבלה”. חכמת הקבלה מלמדת שבתכנית הטבע כבר מוגדר התהליך, שבסופו כל חלקי הטבע, כולל החברה האנושית, מגיעים לאחדות.

ישראל = ישר-אל

תלמידי אברהם קראו לעצמם ישראל, ישר-אל, על שום רצונם לגלות את ה”אל”, כוח האחדות שבטבע, כדי לאזן את האגו שביניהם. בחיבור ביניהם הם גילו את עצמם שרויים בכוח האחדות, בכוח העליון. למצב

1 רמב”ם, משנה תורה, ספר שופטים, הלכות אבל, פרק יד.

שאליו הם הגיעו, בחיבור עם הכוח העליון שבטבע, הם קראו "העולם העליון".

עוד נודע להם, שבתהליך ההתפתחות ההיסטורי, יתר תושבי בבל, שהתפזרו לפי שיטת נמרוד ברחבי העולם והפכו לכל האנושות של היום, יצטרכו גם הם להגיע לחיבור. כתוצאה מכך, עד עצם היום הזה מורגש הניגוד בין ישראל, שנוצר מחיבור, לבין האנושות, שנוצרה מפירוד.

הגלות

לאחר שקבוצת תלמידי אברהם, עם ישראל, עזבו את בבל, הם חיו באחדות 2,000 שנה. כל השנים האלה האחדות הייתה ערך עליון בעם. כל המאבקים שצצו ביניהם נועדו למטרה אחת בלבד – לחזק את האהבה ביניהם. אז פרץ לפתע האגו ביניהם שהביא לשנאת חנים. למרות המאמצים לשמור על החיבור, תלמידי אברהם לא הצליחו להחזיק באחדות. היחס האגואיסטי ביניהם נעשה לסיבת ה"גלות" – גלות מאיחוד.

בהתאם לריחוק שנוצר ביניהם לפני 2,000 שנה, ישראל התפזרו בין אומות העולם. בגלל הניתוק ביניהם, נסתרה חכמת הקבלה ונשארה נחלתם של יחידים, המקובלים שבכל דור.

בחזרה לימינו

כיום האנושות שוב נכנסת למצב דומה לזה שהיה בבבל העתיקה – מצב שבו מצד אחד כולם תלויים זה בזה, ומצד שני כולם שונאים זה את זה. מתוך שאנחנו לגמרי תלויים זה בזה, "כל העולם נחשבים רק לציבור אחד ולחברה אחת",¹ כמו בכפר גלובלי אחד, כדי להביא את כל האנושות להרמוניה, לא נוכל להתרחק זה מזה, כלומר, לממש את שיטתו של נמרוד.

1 הרב יהודה אשלג, "בעל הסולם", מאמר "השלום בעולם".

כדי להשיג את האיזון, חייבים להשתמש בשיטת אברהם. לכן את תהליך התיקון של החברה האנושית חייב להוביל עם ישראל. אם אנחנו, עם ישראל, לא נעשה זאת בעצמנו – אומות העולם ידחפו אותנו לעשות זאת בכוח.

כי "היהודי הוא סמל הנצחיות, הוא שרדיפות וטבח במשך אלפי שנים לא הצליחו להשמידו, הוא שאש או חרב או אינקוויזיציה לא הצליחו למחותו מעל פני האדמה. הוא שהיה הראשון להביא לעולם את דבר האל. הוא שהיה במשך זמן כה רב שומר הנבואה ואשר מסר אותה לשאר העולם. עם כזה לא ניתן להשמיד. היהודי הוא נצחי כמו הנצח עצמו".¹

שורשי האנטישמיות

בימינו, אחרי אלפי שנות מאמצים לבנות חברה אנושית מוצלחת, לפי שיטת נמרוד, אומות העולם נמצאות בייאוש. הן רואות שהפתרון אינו טמון בהתפתחות טכנולוגית, בכלכלה או בכוח צבאי. בתת ההכרה הן מרגישות שהפתרון הוא בחיבור, וששיטת החיבור נמצאת בעם ישראל. בכך הן מודות בתלות שלהן ביהודים. עם ישראל נעשה אשם בעיניהן, בהיותו מחזיק את המפתח לאושר של העולם כולו. מאותו הרגע שעם ישראל הידרדר מהגובה המוסרי של אהבת הזולת, התהוותה שנת ישראל באומות העולם.

"היהודים הם גזע ששמר על עצמו בחיות ובעוצמה, על ידי שמירה על אותם חוקים טבעיים, שההפרה שלהם גרמה לריקבון של כל כך הרבה אומות אחרות. זהו גזע שהיום ניצב לפנינו כאות לעתיקות שאליה מגיע כל העושר הרוחני שלנו".²

באמצעות היחס האנטישמי, עמי העולם דוחפים את היהודים לגלות את שיטת החיבור לכולם. "עמלק, היטלר וכו' מעוררים אותנו לגאולה".³

1 לב טולסטוי – סופר והוגה.

2 הנרי פורד, נשיא ומייסד חברת "פורד" העולמית. מתוך: "היהודי הבינלאומי – הבעיה המרכזית של העולם", משנת 1920.

3 הראי"ה קוק, מאמרי הראי"ה א.

אלא שעם ישראל לא מודע לכך שבידו נמצא המפתח לאושרו של העולם. ודווקא זה המקור לאנטישמיות, שהיהודים נושאים בקרבם את שיטת החיבור, את המפתח לאושר, את חכמת הקבלה.

חובת גילוי חכמת הקבלה

בימינו העולם נמצא תחת השפעה של שני כוחות מנוגדים – כוח החיבור הגלובלי וכוח האגו המפריד, בדומה למצב שהיה בבבל העתיקה. אלא שהיום אין לנו אפשרות להתרחק זה מזה כדי להרגיע את האגו שלנו, ולא נותר לנו אלא לעסוק בחיבור בינינו, להוסיף לעולמנו את הכוח החיובי שמאזן את הכוח השלילי של האגו שלנו.

על עם ישראל, צאצאי הבבלים שהלכו בעקבות אברהם, לממש את חכמת החיבור, חכמת הקבלה, ולהיות דוגמה לכל האנושות, להיות "אור לגויים".

המפתח אל האושר

על פי חוקי הטבע, כולנו נגיע בהכרח לאחדות. אלא שיש שתי דרכים שמובילות אל הסוף הטוב הזה: דרך של ייסורים (מלחמות עולם, אסונות, מגפות ופגעי טבע) או דרך של איזון האגו באופן הכרתי, הדרך שמימש בזמנו אברהם בקרב קבוצת תלמידיו. את דרך ההתפתחות המודעת הזאת אנחנו מציעים.

"קבלה לעם"

אנחנו יודעים שנצליח רק באמצעות האהבה, כי "על אהבה עומד הכול"¹ וכי "ואהבת לרעך כמוך – זה כלל גדול בתורה"² וזו מהות השינוי שחכמת הקבלה מציעה לאנושות. כתוצאה מחיבור נכון בינינו, הכוח החיובי מתגלה וכל הבעיות נעלמות.

1 ספר הזוהר, פרשת ואתחנן.

2 רבי עקיבא.

”כתוב בזוהר, שבחיבור הזה יצאו בני ישראל מהגלות, וכן עוד בהרבה מקומות, שאך ורק בהתפשטות חכמת הקבלה ברוב עם, נזכה לגאולה השלמה”¹.

תנועת ”קבלה לעם” שמה לה למטרה להמשיך את דרכם של גדולי המקובלים ולגלות את שיטת החיבור לעולם כולו. יש לנו סניפים ב-64 מדינות, ובהם לומדים למעלה משני מיליון אנשים שהתקווה שלהם אחת – להביא לאחדות העם בדרך הטובה.

בואו נתחבר כולנו לפי העיקרון ”כל ישראל חברים”, נעשה את השינוי ונגיע למצב הטוב במהרה בימינו!

---

1 הרב יהודה אשלג, ”בעל הסולם”, ”הקדמה לספר פנים מאירות ומסבירות”, ה.

קבלה לעם

"שמח אני שנבראתי בדור כזה, שכבר מותר לפרסם את חכמת האמת".

"אנו מחויבים לקבוע מדרשות ולחבר ספרים, כדי למהר את תפוצת החכמה".

"יתגברו מעיינות התבונה והדעת מעל לגבול ישראל, וישקו לכל אומות העולם".

הרב יהודה אשלג – "בעל הסולם"

"עתה קרבו הימים, שהכול יכירו וידעו שישועת ישראל וישועת העולם כולו תלויה רק בהופעת חכמת אור הגנוז של פנימיות רזי תורה בשפה ברורה".

הראי"ה קוק

"בני ברוך – קבלה לעם" היא עמותה ללא מטרת רווח, בראשותו של הרב ד"ר מיכאל לייטמן. העמותה שמה לה למטרה ולשליחות לממש את צוואתו של אחד מענקי הרוח של המאה העשרים, הרב יהודה אשלג, ולהפיץ שיטה מעשית לחיבור בין אנשים, כפתרון יסודי לבעיות ולאתגרים של ימינו. העמותה הוקמה בשנות התשעים, והיא עוסקת במימוש הערך "ואהבת לרעך כמוך" בקרב בני האדם בישראל ובעולם.

על אודות הרב ד"ר מיכאל לייטמן

הרב ד"ר מיכאל לייטמן, מייסד תנועת "קבלה לעם", היה תלמידו ועוזרו האישי של הרב ברוך שלום אשלג (הרב"ש), בנו הבכור של מחבר פירוש "הסולם" לספר הזוהר, הרב יהודה אשלג. במשך שנים עשרה שנה רכש מפי רבו את תורת "הסולם" של אביו, עד לפטירתו ב-1991. מדי יום מעביר הרב לייטמן הרצאות ושיעורים בספר הזוהר ובכתבי המקור של הקבלה, והם משודרים בשידור חי ברשתות טלוויזיה שונות וברשת האינטרנט.

הרב לייטמן הוא הוגה דעות בעל שם בינלאומי, פרופ' לאונטולוגיה ולתיאוריית הידע, דוקטור לפילוסופיה ולקבלה ובעל תואר שני בביולוגיה קיברנטיקה רפואית. עד כה, פרסם 70 ספרים שתורגמו ל-22 שפות. ספריו מציגים שיטה מעשית לפתרון משברים בנושאי חינוך, משפחה, חברה, כלכלה, יחסים בינלאומיים, אקולוגיה ותופעות סוציו-אקונומיות המשפיעות על יציבות העולם ועל האדם בפרט.

מיכאל לייטמן

ערוץ "קבלה לעם" – מתחברים לטוב!

ערוץ ב-66 Hot, פתוח לכל המנויים ללא תשלום

"תרבות הריאליטי" הוא שם נרדף לטלוויזיה בימינו. עם זאת רבים כמהים לתכנים חדשים, מעניינים, מעוררי מחשבה, רעננים ומשמחים.

ערוץ "קבלה לעם" מביא אליכם את עקרונות ספר הזוהר וחכמת הקבלה. הערוץ כולו מבוסס על הפקות מקור של תוכן איכותי, קשר אינטראקטיבי עם הצופים ותקשורת גם באמצעים מקוונים.

הערוץ משדר מגוון תכניות לכל המשפחה 24 שעות ביממה. תמצאו בו שיעורים והרצאות, קורסים למתחילים ולמתקדמים, תכניות אקטואליה, תרבות, כלכלה, חינוך וזוגיות.

הערוץ מהווה בית לכל מי שמחפש תשובות אמיתיות, ולא מוכן להתפשר. זהו ערוץ של חום, של אהבה, של תוכן איכותי ומאתגר ושל משמעות.

פורטל "קבלה לעם"

www.kab.co.il

פורטל התוכן הגדול והמקיף ביותר בעולם בנושא חכמת הקבלה האותנטית. בין שלל תכני הפורטל תוכלו למצוא:

שידור אינטרנטי של ערוץ "קבלה לעם", לוח שידורים עדכני, שיעורים אינטראקטיביים און-ליין, תכניות וקליפים, מאמרים בנושא אקטואליה ותרבות בראי הקבלה, ספרייה עשירה, מוזיקה ושירים להורדה, תכנים למשפחה, לימודי קבלה למתחילים ולמתקדמים ועוד.

מכללת "קבלה לעם"

מסלולי הלימוד במכללה משלבים לימוד אקדמי עם חוויה רגשית אישית. הלימוד מעניק מידע רחב ומקיף על ספר הזוהר וחכמת הקבלה, היכרות עם יסודותיה המרכזיים, ערכיה ואופן הלימוד המיוחד שלה. חומר הלימוד מועבר בצורה פשוטה, ברורה ומובנת, מהקל אל הכבד, תוך שימוש בכתבי מקור ומאמרים שנכתבו על ידי גדולי המקובלים. סגל המרצים במכללה מורכב ממורים ומנחים מקצועיים, בעלי ניסיון עשיר בהוראה ובפיתוח גישות ייחודיות בהוראת חכמת הקבלה האותנטית. סניפי המכללה פועלים בכל רחבי הארץ.

הוצאה לאור של ספרי קבלה

www.66books.co.il

ל"קבלה לעם" הוצאה לאור המציעה מגוון רחב של ספרים: כתבי מקור של האר"י, של בעל הסולם ושל הרב"ש, ספרים ללימוד עצמי, ספרי מחקר וספרים להיכרות עם חכמת הקבלה.

www.kab.co.il

1-700-509-209

